

Rechten van de ... en plichten sportvrijwilliger

ISE
PRO-S^{UP}PORT
MAAK WERK VAN JE SPORTCLUB

Aansprakelijkheden & verzekeringen

**Toepassingsgebied
& definities**

Vergoedingen voor vrijwilligers

**Informatieplicht
van de organisatie**

Colofon

**Titel: Rechten van de
en plichten
sportvrijwilliger**

© Vlaamse Sportfederatie vzw - versie 1 - 15 juni 2006
Auteurs: Katrien Van Kets - Geraldine Mattens

Met dank aan

Eva Hambach van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en de Koning Boudewijnstichting

De leden van het leescomité: Sonia Deneyer (GymnastiekFederatie Vlaanderen) - Vanessa De Geyter (Psylos) - Cathy De Meulenaere (Vlaamse Karate Federatie) - Jan Van den Berghe (Koninklijke Belgische Korfbalbond - Vlaamse Liga) Lies Vlamynck (Vlaamse Liga Paardensport)

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere methode dan ook zonder schriftelijke toestemming van de VSF.

VSF PRO-S^{UP}PORT is een initiatief van de Vlaamse Sportfederatie vzw en wordt gerealiseerd met de steun de Vlaamse overheid en haar gouden partners Arena nv en Sodexho.

Voorwoord

Iedereen zal het erover eens zijn dat geen enkele rechtgeaarde samenleving naar behoren kan functioneren zonder de belangenloze inzet van talloze vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk beantwoordt nu eenmaal als enige aan bepaalde maatschappelijke noden die niet kunnen vervuld worden door de commerciële sector. Naar schatting 1,5 miljoen Belgen en 1 Vlaming op 5 is met vrijwilligerswerk bezig. Recente sociologische studies hebben zelfs aangetoond dat de participatie van vrijwilligers in o.a. sportverenigingen de laatste jaren gegroeid is.

Ondanks deze levensnoodzakelijke rol die in onze voor het overige toch al zo individualistische maatschappij ontgensprekelijk lijkt weggelegd te zijn voor het vrijwilligerswerk, is het lang wachten geweest op een volwaardig juridisch statuut.

Pas met de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilliger (hierna de "Vrijwilligerswet") is dit er gekomen. Deze wet werd op 29 augustus 2005 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en zal – met uitzondering van haar artikelen 5 en 6 – in werking treden op **1 augustus 2006**. Vanaf deze datum zullen de organisaties die met vrijwilligers werken zich moeten houden aan de voorschriften van de wet.

De bepalingen rond aansprakelijkheid en verzekeringen (artikelen 5 en 6) treden pas in werking vanaf **1 januari 2007**.

Aangezien vele sportverenigingen vaak een beroep doen op vrijwilligers, is de nieuwe Vrijwilligerswet ook voor de sportsector van levensbelang.

Hoog tijd dus om het één en ander op een rijtje te zetten en de wet toe te lichten.

Deze brochure tracht zowel voor de sportverenigingen als voor de vele vrijwilligers een leidraad te zijn om het vrijwilligerswerk in goede banen te leiden.

Katrien Van Kets
Geraldine Mattens

Inhoud

1. Toepassingsgebied en definities	p. 6
Toepassingsgebied van de wet	p. 6
Definities	p. 7
Vrijwilligerswerk	p. 7
Vrijwilliger	p. 9
Organisatie die werkt met vrijwilligers	p. 9
2. Informatieplicht van de organisatie	p. 11
3. Aansprakelijkheden en verzekering	p. 14
Aansprakelijkheid van de organisatie	p. 16
Aansprakelijkheid van de vrijwilliger	p. 18
De verzekering van het vrijwilligerswerk	p. 19
Wetgevend kader: wie moet verplicht een verzekering nemen voor wat?	p. 20
Eventuele uitsluitingen en tussenkomst familiale verzekering	p. 21
Sanctieregeling	p. 22
Dekking van andere risico's dan de burgerrechtelijke aansprakelijkheid	p. 23
Samenvatting	p. 25
4. Vrijwilligerswerk versus arbeids- en strafrecht	p. 26
Het arbeidsrecht	p. 26
Het strafrecht	p. 28

5. Vergoedingen voor vrijwilligers	p. 30
De onkostenvergoeding	p. 31
Forfaitaire onkostenvergoeding	p. 31
Reële onkostenvergoeding	p. 33
Hoe kiezen tussen de forfaitaire of de reële onkostenvergoeding?	p. 35
Fiscaal en sociaal aspect	36
Sancties	p. 37
6. Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers	p. 38
Uitkeringsgerechtigde werklozen	p. 38
Bruggepensioneerden	p. 40
Arbeidsongeschikten	p. 41
Recht op leefloon	p. 41
Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden	p. 41
Gewaarborgd inkomen voor bejaarden	p. 42
Gezinsbijslagen	p. 42
7. Gepensioneerden	p. 43
Besluit	p. 44
Checklist	p. 45
Bijlagen	p. 46
A. Wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers	p. 46
B. Model van een document houdende de minimale informatieplicht	p. 50
C. Model van een “verklaring op eer” van de vrijwilliger betreffende zijn forfaitaire onkostenvergoedingen	p. 52
D. Model van een “vrijwilligersovereenkomst”	p.53

1 Toepassingsgebied & definities

TOEPASSINGSGEBIED VAN DE WET

De wet is van toepassing op het vrijwilligerswerk dat verricht wordt op het Belgische grondgebied, en op het vrijwilligerswerk dat daarbuiten wordt verricht, maar dat georganiseerd wordt vanuit België, op voorwaarde dat de vrijwilliger zijn hoofdverblijfplaats in België heeft, en onverminderd de bepalingen die van toepassing zijn in het land waar het vrijwilligerswerk wordt verricht.

De wet voorziet eveneens dat bepaalde categorieën van personen bij koninklijk besluit kunnen worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet. Tot op heden werd hierover echter nog geen KB uitgevaardigd.

De atletiekclub organiseert een stage in Tenerife en neemt een aantal vrijwilligers uit België mee om ter plaatse voor het materiaal te zorgen

de Vrijwilligerswet zal van toepassing zijn

De atletiekclub organiseert een stage in Tenerife en doet een beroep op een aantal vrijwilligers van de plaatselijke atletiekclub om voor het materiaal te zorgen

de Vrijwilligerswet zal niet van toepassing zijn

DEFINITIES

De belangrijkste begrippen in het kader van vrijwilligerswerk worden door de wet als volgt omschreven:

Vrijwilligerswerk

Onder vrijwilligerswerk moet worden verstaan elke activiteit:

- die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht:

GEEN PRESTATIEVERGOEDING

Het feit dat vrijwilligerswerk onbezoldigd moet zijn, houdt in dat de organisatie nooit de prestaties van haar vrijwilligers zal mogen vergoeden, maar dit neemt niet weg dat er onkostenvergoedingen worden toegekend aan de vrijwilligers. (Zie hierover meer onder het punt 5. Vergoedingen voor vrijwilligers)

Het verrichten van vrijwilligerswerk kan ook nooit opgelegd worden aan een persoon. Hierbij moet de organisatie bijgevolg een goed onderscheid maken tussen personen die zich vrijwillig en onverplicht inzetten enerzijds en stagiairs, PWA-ers en sociaal tewerkgestelden anderzijds. Deze laatsten zullen nooit kunnen aanzien worden als vrijwilligers, aangezien het onverplichte aspect in hun werkzaamheden ontbreekt.

CASE

Een student lichamelijke opvoeding komt in het kader van zijn opleiding een verplichte, onbezoldigde stage lopen op het secretariaat van een sportfederatie.

Deze student zal géén vrijwilliger zijn in de zin van de wet aangezien zijn stage geen onverplicht karakter vertoont.

- die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep, een organisatie of de samenleving als geheel

Vallen bijgevolg niet onder vrijwilligerswerk: zelfhulpgroepen, vriendendiensten, mantelzorg.

CASE

Sporten zelf kan niet beschouwd worden als vrijwilligerswerk, tenzij het eenmalig in het kader van een goed doelactie is zoals bijvoorbeeld een deelname aan een benefietmatch.

- die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht

Deze vereiste is in principe binnen de sportsector geen probleem, omdat een persoon die zich inzet binnen een sportclub dit automatisch buiten het privé-verband doet.

- en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling.

Minister Demotte heeft reeds in een antwoord op een parlementaire vraag laten weten dat een werknemer niet tegelijkertijd vrijwilligerswerk kan verrichten voor de organisatie waarvoor hij werkt indien het een identieke activiteit betreft als diegene die hij uitoefent in het kader van zijn arbeidsovereenkomst.

CASE

Iemand is in het kader van een arbeidsovereenkomst tewerkgesteld binnen een sportfederatie en houdt zich daar bezig met het organiseren van evenementen.

Deze persoon kan niet als vrijwilliger werken in het organisatieteam van een evenement dat op een zaterdag wordt georganiseerd door de sportfederatie waardoor hij is tewerkgesteld.

Iemand is in het kader van een arbeidsovereenkomst als administratief bediende tewerkgesteld binnen een sportfederatie. Zijn eigen sportclub organiseert in samenwerking met de sportfederatie waar hij werkt een nationaal kampioenschap.

De werknemer van de federatie kan perfect als vrijwilliger tappen in de kantine van de sportclub tijdens het kampioenschap.

Vrijwilliger

Elke natuurlijke persoon die een activiteit uitoefent zoals hierboven omschreven, zal als vrijwilliger gedefinieerd kunnen worden.

AMBTENAREN

Ambtenaren zijn een bijzondere categorie: zij behoren immers tot de publieke sfeer omdat zij voor de overheid werken. Wil een ambtenaar een activiteit uitoefenen – zoals vrijwilligerswerk – buiten zijn openbare ambt, dan zal het in principe zo zijn dat hij hiervoor de toestemming moet vragen aan zijn overste. Hierover staat niets in de Vrijwilligerswet zelf, maar dit behoort tot de gewoonten binnen de ambtenarij. Achterliggende gedachte hier is dat de overheid te allen tijde – ook na de kantooruren - wil nagaan of haar ambtenaren zich gedragen volgens de waarden van het openbare ambt. De formaliteiten die voor zo een toestemming moeten vervuld worden, zullen afhangen van de overste. De ene zal erop staan om formeel zijn toestemming te geven, de andere zal het zonder meer toelaten. In principe kan een ambtenaar dus vrijwilligerswerk verrichten, maar soms zal hij hiervoor een formele toestemming van zijn overste nodig hebben.

ZELFSTANDIGEN

Voor zelfstandigen is er in principe ook géén probleem om vrijwilligerswerk uit te oefenen. Het enige waarvoor ze eventueel op moeten letten om verwarring te vermijden, is dat het vrijwilligerswerk niet in het verlengde ligt van hun zelfstandige activiteit.

Personen die op één of andere manier een uitkering krijgen van de overheid mogen niet altijd zonder meer vrijwilligerswerk doen. Zo gelden er speciale regels voor uitkeringsgerechtigde werklozen, bruggepensioneerden, arbeidsongeschikten, leefloners, bejaarden die genieten van bepaalde uitkeringen en personen die recht hebben op gezinsbijslagen. Zie hiervoor punt 6. Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers.

Organisatie die werkt met vrijwilligers

Onder de term organisatie dient te worden verstaan iedere **feitelijke vereniging** of **private of publieke rechtspersoon** zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers.

- **Feitelijke vereniging**

Onder feitelijke vereniging verstaan we:

Elke vereniging zonder rechtspersoonlijkheid van twee of meer personen, die in onderling overleg een activiteit organiseren met het oog op de verwezenlijking van een onbaatzuchtige doelstelling met uitsluiting van enige winstverdeling onder haar leden en bestuurders, en die een rechtstreekse controle uitoefenen op de werking van de vereniging.

“rechtstreekse controle op de werking van de vereniging”

Dit betekent dat de personen die een werking van een feitelijke vereniging opstarten, dit niet geheel vrijblijvend doen. Ze engageren zich namelijk om een rechtstreekse controle uit te oefenen op de werking van de vereniging. Deze controle houdt in dat zij op de hoogte (moeten) zijn van bepaalde wettelijke verplichtingen die gepaard gaan met vrijwilligerswerk zoals de informatieplicht, de verzekeringsplicht, De leden van de feitelijke vereniging moeten 1 of meerdere personen aanduiden die de verantwoordelijkheid dragen voor de naleving van deze verplichtingen (zie hierna bij punt 2.De informatieplicht).

- **Private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk kunnen zijn:**

- private rechtspersonen: de VZW's;
- publieke organisaties met rechtspersoonlijkheid: een ziekenhuis, een OCMW, een stedelijke sportdienst, een gemeentelijke sportdienst;

De organisatie moet ook **zonder winstoogmerk** werken. Personen die op vrijwillige basis meewerken in winstgevende structuren zullen bijgevolg nooit onder de toepassing van de Vrijwilligerswet kunnen vallen.

Bijgevolg vallen alle sportclubs en -federaties binnen de wet onder de definitie van "organisatie".

Door het vrijwilligerswerk op deze manier af te bakenen sluit de wetgever ieder misbruik of omzeiling van o.a. de sociale wetgeving uit om zo een optimale bescherming te bieden aan het vrijwilligerswerk.

GASIE

In een commercieel fitnesscentrum is géén vrijwilligerswerk mogelijk volgens de wet, aangezien het element "zonder winstoogmerk" hier niet aanwezig is.

2 Informatieplicht van de organisatie

Ondanks het feit dat vrijwilligerswerk per definitie op een vrijwillige basis wordt verricht, is het niet vrijblijvend. Door zich in te zetten voor een organisatie, gaan zowel de vrijwilliger als de organisatie een engagement aan en ontstaan er toch een aantal wederzijdse rechten en plichten. (bv.: het ter beschikking stellen van de nodige vorming, ondersteuning, informatie en materiaal om de taak naar behoren te kunnen uitoefenen, loyaliteit ten aanzien van de organisatie, het werk moeten uitoefenen als een goede huisvader, ...).

Deze erkenning van een wederzijds engagement moet niet gezien worden als een bijkomende last, maar als een vorm van bescherming, zowel voor de vrijwilliger als voor de organisatie.

Om een degelijke basisinformatie te garanderen voor de vrijwilliger, heeft de wetgever een informatieplicht in het leven geroepen, die geldt voor iedere organisatie die met vrijwilligers wil werken.

Volgens de Vrijwilligerswet zal de organisatie vóór de aanvang van de activiteiten van de vrijwilliger deze laatste minstens over de volgende elementen moeten informeren:

- de onbaatzuchtige doelstelling en het juridisch statuut van de organisatie (bv.: voor een VZW: de doelstelling opgenomen in haar statuten);
- als de organisatie een feitelijke vereniging is, moet ook de identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging worden meegedeeld. Dit kan een bestuurder zijn, een bijzondere lasthebber, een directeur, ...

- het verzekeringscontract burgerrechtelijke aansprakelijkheid dat de organisatie heeft afgesloten voor de dekking van het vrijwilligerswerk. Indien de organisatie niet burgerrechtelijk aansprakelijk is voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, moet zij de vrijwilliger informeren over de aansprakelijkheidsregeling die wél van toepassing is en over de eventuele mogelijkheid van dekking van deze aansprakelijkheid via een verzekeringscontract. (Zie hierna onder het punt 3. Aansprakelijkheid en verzekeringen);
- de eventuele andere risico's die worden gedekt, met beschrijving van deze overige gedekte risico's (bv.: rechtsbijstand, lichamelijke ongevallen, bestuurdersaansprakelijkheid, ...);
- de vergoedingspolitiek die de organisatie hanteert (worden er al dan niet onkostenvergoedingen uitgekeerd en zo ja, kies je voor forfaitaire of reële vergoeding) en van de gevallen waarin deze eventuele vergoedingen worden uitbetaald (Zie hierna onder punt 5. Vergoedingen voor vrijwilligers);
- dat de activiteiten kunnen inhouden dat de vrijwilliger geheimen van de organisatie kan vernemen en dat hij in dat geval gehouden is tot de geheimhoudingsplicht overeenkomstig het artikel 458 van het Strafwetboek (zie hierover punt 4. Vrijwilligerswerk in verhouding tot het arbeidsrecht en het strafrecht);

- Een vrijwilliger vangt op dat er onderhandelingen aan de gang zijn betreffende een mogelijke transfer van een speler naar een andere ploeg.
- Een vrijwilliger komt bepaalde dingen te weten over de gezondheidstoestand van een atleet.

Deze informatieplicht is informeel. Dit wil zeggen dat de Vrijwilligerswet geen wijze oplegt waarop de informatie aan de vrijwilliger moet worden doorgegeven. De organisatie kiest zelf hoe zij dit doet, maar zal, in geval van betwisting, wél moeten kunnen aantonen dat de vrijwilliger op de hoogte was of kon zijn van de verplichte informatie. Alleen mondeling alle verplichte informatie geven, is dus niet zo een goed idee.

HOE Plicht Vervullen

Een aantal manieren om aan deze informatieplicht te voldoen zijn: de info verspreiden via de website van de sportclub, via het clubblad, aan de hand van een affichering in het clublokaal of in de cafetaria, In bijlage B kan je een voorbeeld vinden van wat je zou kunnen aankondigen op bijvoorbeeld je clubwebsite om volledig in orde te zijn met de informatieplicht.

ZWARE FORMALITEIT?

Hoewel deze informatieplicht op het eerste zicht een zware formaliteit lijkt, kunnen zowel de sportclub als de vrijwilliger het als een positief element ervaren. Aan de hand van de verspreiding van deze minimale verplichte informatie worden immers de rechten en plichten van beide partijen duidelijk omljnd. Dit biedt enerzijds aan de sportclub de garantie dat de vrijwilligers zich ten volle inzetten en haar doelstellingen volledig onderschrijven en geeft anderzijds aan de vrijwilligers het gevoel dat zij goed worden omkaderd en worden gewaardeerd voor hun inzet binnen de organisatie.

Sommige sportclubs zullen verder willen gaan dan de minimale informatieplicht die de wet oplegt: dit kan. De wet bepaalt enkel minimumnormen. Organisaties die meer afspraken in een echte schriftelijke overeenkomst willen zetten, kunnen dit (Voor een voorbeeld van zo een overeenkomst: zie bijlage D).

3 Aansprakelijkheden & verzekeringen

CASE

Tijdens de voorbereidingen van een gymnastiekwedstrijd laat een vrijwilliger een valmat slingeren voor een trap, een deelnemende gymnast struikelt over de mat en breekt zijn voet.

Tijdens het jaarlijkse eetfestijn van de volleybalclub morst een vrijwilliger per ongeluk een kom hete soep over een andere vrijwilliger, die er 2e graadsbrandwonden aan over houdt.

Tijdens een wielervedstrijd op de weg denkt een seingever dat het ganse peleton voorbij is en laat hij de toeschouwers de straat weer oversteken. Hij heeft echter niet gehoord dat er nog een groepje achtervolgers aankomt en een toeschouwer wordt door één van deze renners overreden en houdt er een hersenschudding aan over.

In al deze voorbeelden begaat iemand een fout en berokkent hierdoor schade aan iemand anders. Wie zal de schade moeten vergoeden? Bestaat er een verzekering die het risico dekt?

Ook het vrijwilligerswerk wordt dus niet gespaard door deze prangende vragen. Iedere vrijwilliger kan immers tijdens de uitoefening van zijn vrijwilligerswerk een fout begaan die schade berokkent aan derden.

De aansprakelijkheid die hieruit zal voortvloeien is de zogenaamde burgerrechtelijke of buitencontractuele aansprakelijkheid. Om zich op deze aansprakelijkheid te kunnen beroepen moeten er dus 3 essentiële elementen aanwezig zijn: een fout, een schade en een causaal verband tussen deze fout en de schade.

We noemen de burgerrechtelijke aansprakelijkheid ook buitencontractuele aansprakelijkheid omdat het foutelement geen schending van een contract is. De persoon die de fout begaat en de persoon die de schade lijdt hebben met andere woorden geen contract met elkaar gesloten.

CASE

De zwemclub huurt een grote tent voor zijn zomerbarbecue, maar betaalt de factuur voor de verhuur van de tent niet aan het bedrijf dat ze geleverd heeft. De club zal hiervoor **contractueel** aansprakelijk zijn, aangezien zij een huurovereenkomst had met het verhuurbedrijf en zijn contractuele verplichtingen, met name het betalen van de factuur, niet heeft nageleefd.

De zwemclub huurt een grote tent voor zijn zomerbarbecue. Bij het opzetten van de tent door een aantal vrijwilligers laat één van de vrijwilligers een steunpaal van de tent op de schouder van een andere vrijwilliger vallen, die hierbij een sleutelbeenbreuk oploopt. De aansprakelijkheid van de vrijwilliger die de fout heeft begaan ten aanzien van het slachtoffer zal **buitencontractueel** zijn, aangezien beide vrijwilligers géén contract met elkaar hadden afgesloten.

De buitencontractuele aansprakelijkheid is de meest voorkomende vorm van aansprakelijkheid, zowel in het gewone leven als in het vrijwilligerswerk.

VÓÓR DE VRIJWILLIGERSWET

Vóór de nieuwe wetgeving was de aansprakelijkheid van de vrijwilligers een groot knelpunt. Aangezien er geen wettelijke regeling bestond was het aansprakelijkheidsrisico van de vrijwilligers zéér uiteenlopend en ongelijk naargelang de voorzichtigheid en het "goede huisvader" gehalte van de organisaties. Aldus waren er organisaties die het aansprakelijkheidsrisico van hun vrijwilligers dekten met een adequate verzekering, zodat noch de organisatie noch de vrijwilliger nauwelijks een (financieel) risico liepen. Sommige organisaties voorzagen echter niets, zodat niet alleen zijzelf doch ook en vooral de vrijwilligers enorme aansprakelijkheidsrisico's liepen, hetgeen meer dan eens tot dramatische toestanden heeft geleid.

Ter bescherming van zowel de vrijwilliger als de organisatie tegen schadevorderingen heeft de wetgever bijkomende verplichtingen opgelegd inzake aansprakelijkheid en dekking van de aansprakelijkheidsrisico's.

AANSPRAKELIJKHEID VAN DE ORGANISATIE

De Vrijwilligerswet stelt dat, behalve in geval van bedrog, zware fout of eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomende lichte fout, de vrijwilliger **niet** burgerrechtelijk aansprakelijk is voor de schade die hij veroorzaakt bij het verrichten van het vrijwilligerswerk, behalve als het gaat om schade die hij zichzelf toebrengt. Dit wil dus zeggen dat in de meeste gevallen niet de vrijwilliger zelf maar wel de organisatie aansprakelijk zal zijn voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk.

De schade kan veroorzaakt worden ten aanzien van:

- Echte derden: personen die niets met de organisatie of het vrijwilligerswerk te maken hebben.
bv. toeschouwers van een sportwedstrijd
- Begunstigden van het vrijwilligerswerk
bv. de zwaar zieke persoon waarvoor een benefietmatch wordt georganiseerd
- Collega vrijwilligers
bv. de andere vrijwilligers die meehelpen met het klaarzetten van de zaal voor het exhibitietornooi van de judoclub

ALLEEN BEPAALDE ORGANISATIES

De wetgever nuanceert de aansprakelijkheid van de organisatie echter enigszins door alleen bepaalde organisaties aansprakelijk te maken voor de schade veroorzaakt door vrijwilligers aan derden.

De feitelijke vereniging, zoals omschreven in de wet (cf. definitie pagina 10), die één of meer personen tewerkstelt die verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door haar vrijwilligers.

De publieke of private rechtspersoon zonder winstoogmerk (bv. de VZW, de stedelijke sportdienst) is eveneens aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door haar vrijwilligers.

De organisatie (feitelijke vereniging of rechtspersoon) (bv. een koepelorganisatie) waarvan een feitelijke vereniging op grond van een specifieke verbondenheid een afdeling vormt is aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door de vrijwilligers van de afdeling.

Deze laatste categorie impliceert dat een koepelorganisatie niet alleen aansprakelijk zal kunnen gesteld worden voor de schade die veroorzaakt wordt door haar eigen vrijwilligers maar dat zij ook aansprakelijk zal gesteld worden voor de schade veroorzaakt door de vrijwilligers van de feitelijke vereniging die kan beschouwd worden als haar afdeling.

Voor alle andere feitelijke verenigingen die géén afdeling zijn van een koepelorganisatie en die géén perso(o)n(en) tewerkstellen, blijft de gewone aansprakelijkheidsregeling gelden, volgens dewelke de vrijwilliger zelf aansprakelijk blijft voor de schade die hij berokkent. Indien deze feitelijke vereniging géén BA-verzekering afsluit voor haar vrijwilligers, zullen deze in hun eigen patrimonium kunnen aangesproken worden door het slachtoffer, tenzij zij een dekking hebben via een familiale verzekering.

AFDELING OF NIET

Vraag is nu of sportclubs die feitelijke vereniging (zonder personeel) zijn en aangesloten zijn bij een sportfederatie kunnen beschouwd worden als een afdeling van de sportfederatie omwille van een specifieke verbondenheid met die sportfederatie. De wetgever heeft niet echt omschreven wat we moeten verstaan onder "een specifieke verbondenheid hebben met de koepel zodat je kan beschouwd worden als een afdeling". Wel duidelijk is dat vooral lokale afdelingen geïmagineerd werden van bijvoorbeeld de KAV of de scouts of Chiro. Het is dus aan elke federatie en de bij haar aangesloten feitelijke verenigingen om uit te maken of de feitelijke verenigingen kunnen worden beschouwd als afdelingen van de sportfederatie of niet. In de meeste gevallen lijkt het ons zo te zijn dat sportclubs die feitelijke vereniging zijn toch niet dezelfde band hebben met hun sportfederatie als een lokale afdeling van de KAV met de Vlaamse KAV-koepel en dus niet kunnen beschouwd worden als afdeling. In een aantal specifieke gevallen zouden we kunnen besluiten dat een sportclub toch een afdeling is van de sportfederatie, denken we bijvoorbeeld maar aan die sportclubs die via hun sportfederatie deel uitmaken van een nog grotere (levensbeschouwelijke) koepel (bijvoorbeeld de senioren sportfederaties).

Let wel: vzw's die een afdeling zijn van een koepelstructuur, zijn zelf aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun vrijwilligers tijdens de uitvoering van vrijwilligerswerk.

AANSPRAKELIJKHEID VAN DE VRIJWILLIGER

Er blijven twee gevallen waarin de vrijwilliger nog wel steeds zelf aansprakelijk kan zijn voor schade die hij veroorzaakt aan derden.

EERSTE GEVAL

Een eerste geval doet zich voor als de organisatie, die op basis van wat hierboven gesteld werd aansprakelijk is voor de schade berokkend door haar vrijwilligers aan derden, bedrog, een zware fout of een eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomende lichte fout kan aantonen van de vrijwilliger. In dat geval zal zij niet langer aansprakelijk zijn en zal ze zich tegen de vrijwilliger kunnen keren, die in dat geval persoonlijk aansprakelijk kan gesteld worden.

CASE

Een vrijwilliger, verantwoordelijk voor de sponsoring binnen een sportclub, sluit een zogenaamd voordelig sponsoringcontract af met een bedrijf. De club komt zijn deel van de verplichtingen na, doch uiteindelijk blijkt dat de sponsor failliet is en niet kan sponsoren. Het komt ook uit dat de verantwoordelijke vrijwilliger dit al vóór de afsluiting van het sponsoringcontract wist, aangezien zijn schoonbroer bestuurder is van het gefailleerde bedrijf.

BEDROG

(de vrijwilliger veroorzaakt opzettelijk schade aan de organisatie)

Een vrijwilliger zorgt voor het vervoer van de handbalploeg naar een uitwedstrijd. Tijdens de rit naar de sporthal van de tegenstander rijdt de vrijwilliger bewust door een rood licht omdat ze dreigen te laat te komen en veroorzaakt zo een verkeersongeval waarbij zowel het busje van de handbalclub als een andere wagen zware schade oplopen.

ZWARE FOUT

(de fout is bijzonder ernstig en de vrijwilliger wist dit of diende dit te weten)

De vrijwilliger die voor de schermclub na elke training het materiaal opbergt, vergeet telkens weer het materiaal lokaal op slot te doen. Op een nacht worden er uit dit lokaal een aantal schermuitrustingen en floretten gestolen. De vrijwilliger was voor de zoveelste maal vergeten het materiaal achter slot en grendel te zetten.

GEWOONLIJKE LICHTE FOUT

(lichte fout die bij de vrijwilliger eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt)

TWEEDE GEVAL

Een tweede geval betreft een vrijwilliger die actief is in een feitelijke vereniging die geen personeel tewerkstelt en die ook niet als afdeling van een koepel kan gezien worden.

DE VERZEKERING VAN HET VRIJWILLIGERSWERK

In de Vrijwilligerswet stelt de wetgever een einde aan de willekeur rond de al dan niet dekking van het aansprakelijkheidsrisico van de vrijwilligers. Dit door te stellen dat de organisatie aansprakelijk is voor de schade, veroorzaakt door vrijwilligers aan derden tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk. Behalve in geval van bedrog, zware fout of een eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomende lichte fout. "Uitvoering van vrijwilligerswerk" moet hier ruim geïnterpreteerd worden, zodat er bij voorbeeld ook aansprakelijkheid is voor de schade die door de vrijwilliger veroorzaakt wordt op weg van en naar de activiteiten.

Om dit aansprakelijkheidsrisico van de organisatie te dekken, legt de wet een verplicht minimaal verzekeringsregime op aan de organisatie.

BESTUURSLEDEN

Als we even teruggrijpen naar de definitie van de vrijwilligers dan dient logischerwijs besloten te worden dat bestuursleden die op vrijwillige basis een organisatie-VZW besturen ook onder de wet vallen en als dusdanig ook onder het aansprakelijkheids- en verzekeringsregime van de wet. De vraag is dan echter wat er gebeurt met de bestuurdersaansprakelijkheid zoals voorzien in de VZW-wetgeving. Als we vrijwillige bestuurders ook als vrijwilligers in de zin van de Vrijwilligerswet zien, wordt o.a. de aansprakelijkheid van bestuurders van VZW's uitgehold. De oplossing ligt vervat in de volgende interpretatie: Vrijwillige bestuurders van een sportclub-VZW vallen voor wat betreft hun mandaat als bestuurder, onder de toepassing van de Vrijwilligerswet, **behalve** onder de artikelen 5 en 6 (bepalingen over aansprakelijkheid en verzekeringen).

CASE

Een vrijwillige bestuurder van de VZW Basketbalclub veroorzaakt tijdens de uitoefening van zijn mandaat als bestuurder schade.

De bepalingen rond aansprakelijkheid en verzekeringen van de vrijwilligerswet zijn niet van toepassing op hem. De gewone bestuurdersaansprakelijkheid uit de VZW-wetgeving is van toepassing.

Een vrijwillige bestuurder van de VZW Basketbalclub helpt in de kantine mee tijdens het jaarlijks diner van de club en giet per ongeluk een kom hete soep over een andere vrijwilliger, die er brandwonden en geruïneerde kleren aan overhoudt.

De bepalingen rond aansprakelijkheid en verzekeringen van de vrijwilligerswet zijn wel van toepassing op de bestuurder, die geen schade heeft veroorzaakt in de uitoefening van zijn mandaat als bestuurder, maar wel als "gewone" vrijwilliger.

Wetgevend kader: Wie moet verplicht een verzekering nemen voor wat?

De wet bepaalt welke organisaties verplicht een verzekering moeten nemen en welke risico's verzekerd moeten zijn.

BURGERRECHTERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID

Aldus zullen volgende organisaties een verzekeringscontract moeten afsluiten tot dekking van de risico's met betrekking tot het vrijwilligerswerk dat ten minste de (buitencontractuele) burgerrechtelijke aansprakelijkheid (BA) van de organisatie dekt, met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid:

- de feitelijke vereniging die één of meer personen tewerkstelt die verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst
- de publieke of private rechtspersoon zonder winstoogmerk (bv. de VZW, de stedelijke sportdienst)
- de organisatie (feitelijke vereniging of rechtspersoon) waarvan een feitelijke vereniging op grond van een specifieke verbondenheid een afdeling vormt (bv. een koepelorganisatie) (deze laatste zal dus zowel een verzekering moeten afsluiten voor haar eigen vrijwilligers als voor de vrijwilligers van de feitelijke verenigingen die een afdeling van haar zijn) De koepel is echter niet verplicht een verzekering af te sluiten voor afdelingen van haar die vzw zijn. De koepel is immers niet aansprakelijk voor de vrijwilligers van deze afdeling-vzw (cf. supra).

Feitelijke verenigingen die niet onder bovenstaande verplichting vallen, moeten dus geen verplichte verzekering afsluiten voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid van hun vrijwilligers. Toch is het een zeer goed idee om als feitelijke vereniging zonder verzekeringsverplichting alsnog een verzekering af te sluiten: het is een blijk van waardering en zorg voor je vrijwilligers die "onbetaalbaar" blijken te zijn als er zich ooit een schadegeval voordoet!

AANRADER

De minimum garantievoorzwaarden waaraan de verplichte verzekeringsovereenkomsten tot dekking van het vrijwilligerswerk zullen moeten voldoen, moeten nog nader bepaald worden aan de hand van een koninklijk besluit.

De wetgever legt aan de gemeenten en provincies de verplichting op om de organisaties te informeren over de verzekeringsplicht die op hen rust.

De concrete invulling en uitvoering van deze bepaling dient ook nog te gebeuren bij koninklijk besluit.

TUSSENKOMST BA AUTO VRIJWILLIGER

Zoals aangegeven moet ook de schade die de vrijwilliger veroorzaakt met de auto bij verplaatsingen voor zijn vrijwilligerswerk gedekt worden.

De wetgever heeft echter bepaald dat het de BA autoverzekeraar van de vrijwilliger is die dit risico verplicht mee moet verzekeren.

Tenslotte geeft de Vrijwilligerswet aan alle organisaties de mogelijkheid om, mits betaling van een premie, in te tekenen op een collectieve verzekeringspolis.

De modaliteiten van deze collectieve polis moeten nog onderhandeld worden door de federale overheid. Als dit gebeurd is, zal je dus voor de verplichte verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid een beroep kunnen doen op deze collectieve polis waarvan de voorwaarden (premie) waarschijnlijk gunstiger zullen zijn dan als je individueel een polis onderhandelt met een maatschappij.

Aangezien een groot aantal aspecten rond aansprakelijkheid en – vooral – verzekeringen nog verder moet bepaald worden aan de hand van uitvoeringsbesluiten, treden deze aspecten (artikel 5 en 6) van de Vrijwilligerswet pas op 1 januari 2007 in werking.

Van zodra de wetgever alle details rond de verzekering geregeld heeft bij KB zal een addendum bij deze brochure gemaakt worden met de nodige info . Dit addendum zal ook via de federaties aan de sportclubs bezorgd worden.

Eventuele uitsluitingen en tussenkomst familiale verzekering

In de verzekeringspolis die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie voor de schade - veroorzaakt aan derden door een vrijwilliger - zal dekken, kunnen uitdrukkelijke uitsluitingen van dekkingen bedongen worden, waarbij de verzekeraar niet zal tussenkomen. Dit zal bijvoorbeeld het geval kunnen zijn bij een zware fout, bedrog of vaak voorkomende lichte fout vermits de organisatie hiervoor niet aansprakelijk is. De eis van de schadelijgende persoon zal uiteraard wél blijven bestaan, zodat de vrijwilliger bijgevolg rechtstreeks zal kunnen aangesproken worden om de schade te vergoeden.

Het zal voor de vrijwilliger in zo een geval belangrijk zijn om te kunnen terugvallen op een dekking via zijn eigen verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid, beter gekend als de "familiale" verzekering.

Door expliciet te verwijzen naar het koninklijk besluit van 1984 betreffende de "familiale" polis in de nieuwe wet, heeft de wetgever duidelijk de bedoeling gehad om te vermijden dat de verzekeraars het vrijwilligerswerk zouden uitsluiten uit de dekking van de familiale verzekering.

In het verleden weigerden sommige verzekeraars immers om een schade, veroorzaakt in het kader van het vrijwilligerswerk, te vergoeden omwille van het motief dat de vrijwillige activiteit zich niet in het privé-leven afspeelde en bijgevolg buiten de dekking van de familiale verzekering viel.

Deze polemiek wordt nu door de nieuwe wetgeving van de baan geschoven, aangezien de wet duidelijk stelt dat het vrijwilligerswerk binnen de privé-sfeer valt, zodat het alleszins niet meer als dusdanig kan worden uitgesloten uit de familiale polis.

Dit wil echter niet zeggen dat deze familiale verzekering te allen tijde het ultieme reddingsmiddel zal zijn van de vrijwilliger wanneer de BA-polis van de organisatie niet tussenkomt .

De familiale verzekering mag immers het vrijwilligerswerk in zijn geheel niet uitsluiten, doch kan en zal meestal wél nog steeds een aantal uitdrukkelijke uitsluitingsgronden bevatten zoals de zware fout of het bedrog. De familiale polis kan meestal enkel een oplossing bieden voor de vaak voorkomende lichte fout.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat de organisatie ook nooit haar vrijwilligers zal kunnen verplichten om een familiale verzekering af te sluiten, aangezien dit een aangelegenheid is die volledig berust op een persoonlijke keuze.

Sanctieregeling

Wanneer we er de nieuwe wet letterlijk op nalezen , zal je vaststellen dat deze geen expliciete sanctiemaatregelen voorziet in geval van niet naleving van de wettelijke verzekeringsplicht door de organisatie.

De sancties van deze houding zijn echter wel degelijk aanwezig. Indien er zich immers een schadegeval voordoet en de organisatie die aansprakelijk is op basis van de wet, blijkt niet verzekerd te zijn voor de schade, veroorzaakt aan derden door vrijwilligers, dan zal de organisatie alsook haar bestuur voor de gevolgen van de schade moeten opdraaien, behalve in geval van bedrog, grove fout of herhaaldelijke lichte fout van de vrijwilliger.

In een feitelijke vereniging zullen de verantwoordelijken individueel en persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld. Is de organisatie een VZW, dan zal deze in haar geheel aansprakelijk zijn of zullen, in bepaalde gevallen, de bestuurders ook persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld (Bv.: bij bestuursfouten, schendingen van de VZW-wetgeving of van de statuten, bij onrechtmatige daad,...).

Dit zal niet enkel een financiële kater tot gevolg hebben, maar ook een serieuze aantasting van de reputatie betekenen.

Voor de sportfederaties worden in het decreet op de sportfederaties al een aantal verplichtingen opgelegd op het niveau van de verzekeringen.

Bovendien dient niet uit het oog verloren te worden dat ook de subsidiëring van vele andere organisaties gekoppeld is aan een aantal vereisten, waaronder het verplicht afsluiten van een vrijwilligersverzekering. Doet de organisatie dit niet, dan zal de geldkraan misschien worden dichtgedraaid.

Dekking van andere mogelijke risico's dan de burgerrechtelijke aansprakelijkheid

Uiteraard bestaan er naast de burgerrechtelijke aansprakelijkheid ook nog andere risico's die door een verzekering kunnen gedekt worden. Aldus kan het voor een organisatie bijvoorbeeld interessant zijn een **rechtsbijstandsverzekering** en een **verzekering tegen lichamelijke ongevallen** af te sluiten voor haar vrijwilligers.

De nieuwe wet stelt het afsluiten van deze twee verzekeringen niet verplicht, doch voorziet wel een mogelijkheid om via een koninklijk besluit voor welbepaalde categorieën van vrijwilligers, te bepalen dat de minimumverzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid moet uitgebreid worden tot:

- de lichamelijke schade, geleden door de vrijwilligers tijdens de uitoefening van het vrijwilligerswerk of tijdens de verplaatsingen die in het kader daarvan worden gedaan en tot de ziekten die zijn opgelopen als gevolg van het vrijwilligerswerk;
- de rechtsbijstand voor al de voornoemde risico's.

Het mag duidelijk zijn dat de wetgever geen intenties heeft om de verplichte verzekering uit te breiden met bovenstaande verzekeringen. Er zal dus voorlopig ook geen KB hierrond komen.

Ondanks de huidige vrijblijvendheid rond deze bijkomende dekkingen, staan wij er toch even bij stil omdat zij kunnen bijdragen tot een optimale bescherming van de vrijwilligers.

CASE

De vrijwilliger die een turnmat heeft laten slingeren, waardoor een turner gestruikeld is en zijn voet heeft gebroken, betwist zijn aansprakelijkheid en zegt dat de turner maar had moeten opletten. Aangezien er geen minnelijke regeling kan getroffen worden voor de vergoeding van de turner, sleept deze laatste de vrijwilliger en de gymclub voor een rechtbank. De rechtsbijstandverzekeraar van de gymclub zal de advocatenkosten en de expertisekosten die eventueel moeten gemaakt worden in het kader van de verdediging van de vrijwilliger dekken.

Deze dekking van de rechtsbijstand kan hetzij in een aparte polis bedongen worden, hetzij via een clause in bv. de polis BA.

Deze bijkomende verzekering zal over het algemeen niet duur zijn en kan nu al gemakkelijk afgesloten worden door de organisatie die haar vrijwilligers – en hiermee ook zichzelf – optimaal wenst te beschermen.

Lichamelijke ongevallen

Via de verplichte polis "burgerrechtelijke aansprakelijkheid" zal alle schade, dus ook de lichamelijke schade, vergoed worden die door de vrijwilliger veroorzaakt wordt aan derden. Als een vrijwilliger echter zelf lichamelijk schade oploopt bij het uitvoeren van een taak dan zal de derde die de schade veroorzaakt heeft aansprakelijk gesteld worden en zal de BA-verzekering van de derde moeten tussenkomen. Als er geen derde in het spel is wordt de schade van de vrijwilliger niet gedekt door een BA-verzekering (een BA-verzekering komt niet tussen voor eigen opgelopen lichamelijke schade)

De rechtsbijstand

Het systeem van de rechtsbijstand is eigenlijk een bijkomende optie die wordt aangeboden bij het afsluiten van een verzekering.

Een organisatie sluit bijvoorbeeld een verzekering af voor de dekking van het risico van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van haar vrijwilligers en neemt hierbij de bijkomende dekking van de rechtsbijstand. Hierdoor zullen bijvoorbeeld de advocaten- en deskundigenkosten gedekt worden door de verzekeraar in het kader van een aansprakelijkheidsprocedure.

CASE

De judofederatie organiseert een toernooi, dat wordt afgesloten met een concert. Tijdens het klaarzetten van het podium laat één van de muzikanten een kist vallen op de voet van een vrijwilliger van de federatie. De muzikant betwist zijn aansprakelijkheid en de vrijwilliger, slachtoffer van het schadegeval, wenst de aansprakelijkheid van de muzikant voor een rechtbank in te roepen met het oog op schadevergoeding. De rechtsbijstandverzekeraar van de federatie zal ook hier de advocatenkosten en de expertisekosten op zich nemen.

CASE

- Voor een voetbalwedstrijd inspecteert een vrijwillige terreinverantwoordelijke de grasmat op mogelijke putten en oneffenheden en slaat hierbij zijn voet om.
- Bij het versieren van de cafetaria voor de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie van de tennisclub, valt een vrijwilliger van een ladder en breekt hierbij zijn arm.

In zo een geval zal een verzekering “lichamelijke ongevallen” een oplossing bieden.

Hoewel het afsluiten van zo een verzekering (nog) niet wettelijk verplicht is, valt zij toch aan te raden. Een ongeval is immers snel gebeurd en de kosten voor verzorging, nabehandeling, eventueel loonverlies,... kunnen snel hoog oplopen. Let wel, de kostprijs van de premie voor een verzekering “lichamelijke ongevallen” zal wel aanzienlijk hoger liggen dan deze van de rechtsbijstandverzekering.

Organisaties die ook met betaalde medewerkers werken, kunnen echter de in dat kader verplichte polis “arbeidsongevallen” aan de hand van aparte clausules laten uitbreiden tot de dekking van lichamelijke ongevallen voor hun vrijwillige medewerkers.

Heel wat sportfederaties hebben zulke clausules ook al laten inlassen in de verzekeringspolissen die zij in het kader van het decreet op de sportfederaties verplicht moeten afsluiten.

SAMENVATTING

Samengevat kan gesteld worden dat, met de komst van de Vrijwilligerswet, sommige organisaties wettelijk verplicht worden om een verzekering af te sluiten voor de dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheidsrisico's van de organisatie voor de schade die haar vrijwilligers aan derden veroorzaken bij de uitvoering van het vrijwilligerswerk.

De bijkomende verzekeringen voor de rechtsbijstand en de lichamelijke ongevallen zijn in de praktijk aan te raden, doch worden niet verplicht door de wet.

De uitsluiting van het vrijwilligerswerk in de familiale verzekeringen wordt door de nieuwe wetgeving van de baan geschoven, aangezien de wet duidelijk stelt dat het vrijwilligerswerk binnen de privé-sfeer valt, zodat het alleszins niet meer als dusdanig kan worden uitgesloten uit de familiale polis.

De verzekeraars kunnen echter nog wel een aantal uitsluitingsgevallen voorzien in de familiale polis, zoals bedrog of zware fout, die uiteraard ook van toepassing zullen zijn op het vrijwilligerswerk. Ook dient niet uit het oog verloren te worden dat een organisatie haar vrijwilligers nooit kan verplichten een familiale verzekering af te sluiten.

Tenslotte is het in elk geval belangrijk om als organisatie samen met je verzekeringsmakelaar te zoeken naar een verzekering op maat van de vrijwilligers in jouw organisatie.

4 Vrijwilligerswerk versus arbeids- en strafrecht

Met de Vrijwilligerswet worden de rechten en plichten, die eigen zijn aan het vrijwilligerswerk, voor het eerst samengebundeld in één wettekst. Dit neemt echter niet weg dat ook nog andere, in onze samenleving algemeen geldende rechtsregels van toepassing blijven op het vrijwilligerswerk. Aldus dient er onder meer aandacht besteed te worden aan het arbeids- en het strafrecht.

HET ARBEIDSRECHT

Het is een misvatting ervan uit te gaan dat het arbeidsrecht niet van toepassing kan zijn op het vrijwilligerswerk, aangezien dit onbezoldigd wordt verricht.

Eén van de kenmerken van het arbeidsrecht is immers dat het van toepassing is op iedere relatie, waarbij arbeid wordt verricht of diensten worden verleend in een **band van ondergeschiktheid**. Deze gezagsrelatie kan perfect bestaan tussen de organisatie en de vrijwilliger, ook al werkt deze op een onbezoldigde manier.

Het arbeidsrecht is in dat geval gewoon van toepassing op het vrijwilligerswerk.

Uit het verleden is echter gebleken dat een gehele en onvoorwaardelijke toepassing van het arbeidsrecht op het vrijwilligerswerk in sommige gevallen niet werkbaar is:

- **Verbod op kinderarbeid:** wat betreft vrijwilligerswerk kunnen minderjarigen slechts aan de slag vanaf 16 jaar, behalve wanneer het gaat om activiteiten met een pedagogisch of educatief karakter. Wanneer een miniemenploeg bijgevolg op vrijwillige basis wil deelnemen aan een benefiettoernooi, zullen zij dit in principe niet kunnen omdat zij de leeftijd van 16 jaar niet hebben bereikt.
- **Verbod op nachtarbeid:** voor vrijwilligers geldt het algemene principe van het verbod op arbeid tussen 20u 's avonds en 06u 's morgens. Hier zou de wetgeving enigszins dienen aangepast te worden aan specifieke situaties, eigen aan vrijwilligerswerk. Bijvoorbeeld: vrijwilligers die een sportkamp begeleiden, vrijwilligers op een sportevenement, vrijwillige bestuursleden die deelnemen aan een bestuursvergadering, ...
- **Arbeidsduurbepalingen:** hier blijven de algemene principes (38-urenweek, verplichte rusttijden, pauzes, zondagsrust, ...) op het vrijwilligerswerk gewoon van toepassing. De wetgever heeft in het verleden echter al uitzonderingen gemaakt op deze algemene principes voor wat betreft o.a. sportmanifestaties op zondag.
- **Vreemdelingen en vrijwilligerswerk:** de Vrijwilligerswet stelt dat de mogelijkheid kan worden voorzien om, onder bij een koninklijk besluit te bepalen voorwaarden, de toepassing van de Wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en haar uitvoeringsbesluiten uit te sluiten. Indien er zo een uitsluiting zou komen, zou dit betekenen dat niet-EU buitenlanders vrijwilligerswerk zouden kunnen verrichten zonder dat zij in het bezit moeten zijn van een arbeidskaart. Momenteel zijn de vereiste KB's er echter nog niet, zodat de wetgeving betreffende de tewerkstelling van buitenlanders gewoon van toepassing blijft op het vrijwilligerswerk, met als gevolg dat de niet-EU burgers nog steeds over een arbeidskaart moeten beschikken om als vrijwilliger aan de slag te kunnen gaan.

CASE

De voorzitter van de basketbalclub woont naast een Congolees gezin, waarvan de ouders geen arbeidskaart beschikken om in België te werken. Zoals de vrijwilligerswetgeving er nu uitziet, kunnen de Congolese burens van de voorzitter ook geen handje toesteken op de basketbalclub als vrijwilligers. Indien er echter een KB zou zijn dat de toepassing van de wet van 30/04/1999 en haar uitvoeringsbesluiten zou uitsluiten, dan zouden de burens van de voorzitter wel vrijwilligerswerk in zijn club kunnen doen, ook al hebben ze geen arbeidskaart.

Ook in deze bepaling schuilt een gevaar voor misbruiken, want indien de voorwaarden tot uitsluiting van de toepassing van de Wet van 30 april 1999 nihil of beperkt zijn, zullen er geen of weinig beperkingen bestaan op de inschakeling van vreemdelingen in het vrijwilligerswerk, hetgeen zou kunnen leiden tot een massale ontduiking van de Wet van 30 april 1999 via het vrijwilligersstatuut.

- **Andere bepalingen:** tenslotte zijn nog enkele andere bepalingen uit het arbeidsrecht ook van toepassing op het vrijwilligerswerk: verbod op discriminatie, moederschapbescherming, verbod op seksuele intimiteiten, ...

In praktijk zou dit echter geen probleem mogen zijn. De overheid heeft bij de totstandkoming van de nieuwe wet duidelijk aangegeven dat het geen prioriteit is van de sociale inspectiediensten om toe te zien op de naleving van het arbeidsrecht binnen vrijwilligerswerk. Vrijwilligers die meegaan op sportkamp moeten dus geen schrik hebben om op het matje geroepen te worden.

HET STRAFRECHT

CASE

<p>Een vrijwilliger brengt de spelers van een ploeg met de wagen naar hun match. Hierbij rijdt hij door een rood licht.</p> <p>↓</p> <p>De vrijwilliger zal beboet worden.</p>	<p>Een vrijwilliger op een toernooi geraakt tijdens dit evenement slaags met een supporter van een andere ploeg en verwondt deze laatste.</p> <p>↓</p> <p>De vrijwilliger zal kunnen vervolgd worden voor het toebrengen van slagen en verwondingen.</p>
--	--

Ook de strafrechtelijke bepalingen blijven van toepassing op het vrijwilligerswerk. Pleegt een vrijwilliger een overtreding of begaat hij een misdrijf, dan zal hij volgens de algemeen geldende strafrechtelijke regels ter verantwoording worden geroepen. De vrijwilliger is zelf strafrechtelijk aansprakelijk. De organisatie komt niet tussen.

GEHEIMHOUDINGSPLICHT

Een bepaling van het Strafwetboek wordt zelfs expliciet door de nieuwe wet vermeld, met name het artikel 458 Sw betreffende de geheimhoudingsplicht. De wet stelt immers dat in het kader van de informatieplicht desgevallend moet gewezen worden op de geheimhoudingsplicht die op de vrijwilliger rust. (zie punt 2. Informatieplicht van de organisatie).

Deze geheimhoudingsplicht houdt in dat de vrijwilliger discreet moet zijn en de vertrouwelijke informatie die hij tijdens de uitvoering van zijn vrijwilligerswerk zou opvangen voor zich moet houden.

Deze geheimhoudingsplicht is één van de elementen die de organisatie moet vermelden in het kader van haar informatieplicht.

Dit kan op twee manieren:

- hetzij door een vermelding van de volledige tekst van het artikel 458 Strafwetboek via het verspreidingskanaal dat de organisatie heeft gekozen om aan haar informatieplicht te voldoen (Zie bijlage B, punt 4).
- hetzij door de vermelding van een standaardformule via het verspreidingskanaal dat de organisatie heeft gekozen om aan haar informatieplicht te voldoen. bv. *“Indien je als vrijwilliger kennis krijgt van geheimen die je zijn toevertrouwd in het kader van het vrijwilligerswerk mag je deze, overeenkomstig artikel 458 van het strafwetboek, niet bekend maken tenzij de wet je hiertoe zou dwingen of indien je een getuigenis zou moeten afleggen. Overtreding van deze verplichting kan worden gestraft met gevangenisstraf en een geldboete.”*

5 Vergoedingen voor vrijwilligers

Het belangrijkste kenmerk van het vrijwilligerswerk is de onbezoldigdheid. Dit betekent dat de vrijwilliger zich "gratis" inzet voor een organisatie. Om te vermijden dat de vrijwilliger er naast zijn tijd en energie ook nog eens zijn eigen geld moet insteken, kan de organisatie wel steeds voorzien in een onkostenvergoeding.

Het lijkt allemaal eenvoudig en vanzelfsprekend, maar uit het verleden is het tegendeel gebleken.

PRESTATIEVERGOEDINGEN

Aldus voorzien sommige organisaties ook al wel eens zogenaamde "prestatievergoedingen" voor hun vrijwilligers, waarbij deze laatsten voor hun inzet een – weliswaar lage – vergoeding ontvangen, bij voorbeeld de trainersvergoedingen.

Hierdoor wordt het onbezoldigde karakter van het vrijwilligerswerk onderuit gehaald, waardoor de organisatie en de vrijwilliger in werkelijkheid een arbeidsrechtelijke relatie hebben zonder dat echter de hieraan verbonden sociaal- en fiscaalrechtelijke verplichtingen worden nageleefd. Een blootlegging van deze situatie door de sociale of fiscale inspectie kan zéér nare gevolgen hebben voor de organisatie en de vrijwilliger.

Omdat er echter geen wettelijk kader was voor onkostenvergoedingen voor vrijwilligers bleef heel deze problematiek nogal vaag. Om komaf te maken met al deze onduidelijkheden en hiaten heeft de wetgever in de Vrijwilligerswet geprobeerd het systeem van de onkostenvergoeding en de verhouding ervan met het sociale zekerheids- en het fiscaal recht klaar, eenvoudig en eenduidig te reguleren.

Zo is vanaf nu meteen wettelijk bepaald welke onkostenvergoedingen kunnen gegeven worden aan vrijwilligers en wat bijgevolg niet kan.

DE ONKOSTENVERGOEDING

De Vrijwilligerswet voorziet een mogelijkheid om de vrijwilliger te vergoeden voor de onkosten die hij zou maken in het kader van zijn vrijwilligerswerk.

Deze onkostenvergoeding kan **hetzij forfaitair hetzij reëel** zijn.

Forfaitaire onkostenvergoeding

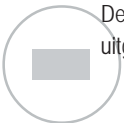
Forfaitair mag de onkostenvergoeding in 2006 niet meer bedragen dan 27,92 euro per dag en 1.116,71 euro per jaar. Deze maximumbedragen gelden per kalenderjaar en worden jaarlijks geïndexeerd. De geïndexeerde bedragen zijn te raadplegen via www.vrijwilligerswerk.be.

Deze bedragen mogen niet afgerond worden.

Een forfaitaire onkostenvergoeding voor een vrijwilliger van 28 euro per dag in 2006 kan dus niet.

Er moeten geen bewijsstukken van de onkosten voorgelegd worden en de organisatie moet geen ingewikkelde individuele berekeningen beginnen maken. Aan de hand van het forfaitaire systeem wordt de kostprijs voor de organisatie eveneens gedrukt.

De administratie der belastingen en de sociale zekerheid leggen het bijhouden van een vrijwilligersregister op, waarin de uitgekeerde bedragen per dag moeten worden genoteerd. In dit register moeten aldus worden opgenomen:

- naam en adres van de vrijwilligers + intredings- en eventuele uittredingsdatum
- bedragen + datum van uitkering

Bij een fiscale of sociale inspectie zullen de boekhouding en het vrijwilligersregister moeten worden voorgelegd.

SPORTCIRCULAIRES

Voor de totstandkoming van de Vrijwilligerswet bestonden er voor bepaalde vrijwilligers in een aantal sporten circulaire (een rondschijs van de overheid waarbij wordt aangegeven hoe een bepaalde reglementering zal worden toegepast) die andere dan de nu in de Vrijwilligerswet opgenomen forfaitaire onkostenvergoedingen mogelijk maakten zonder dat hierop belastingen of sociale zekerheidsbijdragen moesten betaald worden.

Deze circulaire zullen hoogstwaarschijnlijk blijven bestaan ondanks de nieuwe Vrijwilligerswet.

Dit betekent dat sommige sportclubs aan hun vrijwilligers andere forfaitaire vergoedingen kunnen geven dan deze van 27,92 euro per dag en 1116,71 euro per jaar. (huidige maxima)

Voetbal-, handbal-, basketbal-, volleybal- en veldhockeyclubs uit lagere afdelingen (provinciale en gewestelijke reeksen)

1. Voor spelers en hulptrainers van eerste ploegen, reserveploegen en jeugd ploegen voor zover ze hun sport als loutere vrijetijdsbesteding beoefenen: max. 12,50 euro per wedstrijd
Opgelet: spelers die regelmatig in de eerste ploeg staan in het voetbal en trainers van de eerste ploeg in alle hierboven aangehaalde sporten kunnen in principe geen gebruik maken van deze forfaitaire vergoeding omdat de circulaire er van uitgaat dat zij dit niet als loutere vrijetijdsbesteding doen.
2. Voor de clubafgevaardigden die regelmatig de ploegen vergezellen: max. 12,50 euro per wedstrijd
3. Voor vrijwilligers die de ploegtruitjes wassen: max. 15 euro per ploeg en per wedstrijd
4. Voor vrijwilligers die de terreinen onderhouden: max. 15 euro per wedstrijddag

Voetbalclubs

5. Voor controleurs van voetbalclubs die aangesloten zijn bij de KBVB: max. 12,50 euro per wedstrijd
6. Voor kassiers van voetbalclubs die aangesloten zijn bij de KBVB: max. 20,00 euro per wedstrijd
7. Voor verantwoordelijken van controleurs en kassiers van voetbalclubs die aangesloten zijn bij de KBVB: max. 25,00 euro per wedstrijd

De regeling onder punt 5,6 en 7 is waarschijnlijk ook wel van toepassing voor voetbalclubs die bij andere federaties dan de KBVB aangesloten zijn hoewel dit niet uitdrukkelijk in de circulaire is opgenomen.

Markeerders (voor het volleybal, het hockey en het handbal), aantekenaars, tijdopnemers, 30"-operators, wedstrijdcommissarissen (voor het basketbal) en de scheidsrechters vallen buiten deze specifieke forfaitaire regeling.

Voor de onkostenvergoeding van scheidsrechters op nationaal, regionaal en provinciaal niveau in het basketbal, werd door de Belgische Basketballbond nog een andere regeling getroffen.

Hier moet ook opgemerkt worden dat de circulaire het mogelijk maken om forfaitaire vergoedingen toe te kennen aan spelers. Volgens de definitie van de Vrijwilligerswet zijn dit echter geen vrijwilligers.

Reële onkostenvergoeding

Indien je denkt dat de onkosten hoger zullen liggen dan voormelde bedragen, dan kan gekozen worden voor het systeem van de reële onkostenvergoeding. De onkosten zullen volgens dit systeem slechts terugbetaald kunnen worden indien de realiteit en het bedrag ervan kunnen aangetoond worden aan de hand van bewijskrachtige documenten.

bv: terugbetaling trein- tram- busticket of terugbetaling van aankopen voor de organisatie: sportmateriaal, drank voor een feestje,...

Ook verplaatsingen met de wagen kunnen terugbetaald worden op basis van een reële onkostenvergoeding. Hiervoor geldt momenteel wel een maximumbedrag van 0,2841 euro/km. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd in juli. In het bedrag zit 30 % kosten voor de brandstof. Als de vrijwilliger dus een tankkaart heeft van de organisatie mag je nog maar maximaal 0,19887 euro/km vergoeden. Dit bedrag geldt ongeacht de PK's van het voertuig.

Verplaatsingen met de fiets kunnen vergoed worden aan 0,15 euro/km. (wordt niet geïndexeerd)

Een vrijwilliger die in het buitenland verblijft, kun je als organisatie vergoeden volgens het systeem voor ambtenaren. Deze vergoedingen worden beschouwd als reële onkostenvergoeding. De lijst van vergoedingen is te vinden in het Ministerieel Besluit van 27 februari 2006 (Belgisch Staatsblad 21 maart 2006, te vinden via www.staatsblad.be)

 Het voordeel van het systeem van reële onkostenvergoeding voor de vrijwilliger is dat er geen maxima zijn. Op voorwaarde dat de vrijwilliger iedere uitgave kan rechtvaardigen aan de hand van een bewijsstuk, zullen al zijn onkosten worden vergoed.

De bedragen moeten ook hier echter aanvaardbaar blijven en mogen niet buitensporig zijn.

CASE

Een vrijwilliger rijdt het hele sportseizoen met een aantal spelertjes naar de uitwedstrijden. Hij kan hiervoor een verklaring op eer binnenbrengen met daarop in detail welke verplaatsingen zijn gemaakt op welke datum en over welke afstand. Op basis van dit bewijsstuk kunnen de kosten vergoed worden ten bedrage van 0,2841 euro/km.

CASE

Een vrijwilliger zal zich bezighouden met de boekhouding van de sportclub en heeft hiervoor een computer nodig. De aanschaf van één computer zal als reële kost kunnen aanvaard worden, maar de aankoopkosten van drie computers op één jaar tijd zullen in principe niet als reële kost kunnen aanvaard worden.

Het voordeel voor de organisatie is dat er geen vrijwilligersregister moeten worden bijgehouden.

Het nadeel voor de organisatie is dat de kosten hoog kunnen oplopen en dat er een nauwkeurige administratie van de bewijsstukken moet worden bijgehouden.

Een combinatie van forfaitaire en reële onkostenvergoeding kan nooit!

CASE

De vrijwilliger die een forfaitaire onkostenvergoeding krijgt van 27 euro per dag kan zijn reële transportkosten (bv. trein-tram-busticket) niet meer binnengeven bij de organisatie voor terugbetaling.

De vrijwilliger die zich het hele jaar inzet voor een sportclub, krijgt een reële onkostenvergoeding op basis van de bewijsstukken die hij tijdens het jaar binnenbrengt. Deze vrijwilliger helpt tijdens het jaarlijkse eefstijn van de club ook mee en krijgt voor die ene dag, net zoals alle andere vrijwilligers die helpen, een bedrag van 25 euro. Dit KAN NIET, aangezien deze 25 euro een forfaitaire onkostenvergoeding is, die niet combineerbaar is met de vergoeding van de reële kosten gedurende het jaar.

Een vrijwillige monitor op een sportkamp krijgt een forfaitaire onkostenvergoeding van 27 euro per dag voor drank en maaltijden + een kilometervergoeding van 0,28 euro/km voor zijn vervoer met de wagen van en naar het sportkamp. Dit KAN NIET aangezien het een combinatie is van forfaitaire en reële onkostenvergoeding.

HOE KIEZEN TUSSEN DE FORFAITAIRE OF DE REËLE ONKOSTENVERGOEDING?

De keuze zal het gevolg zijn van een afweging van de belangen van de organisatie en de vrijwilligers.

Eens een organisatie voor een bepaalde vrijwilliger een vergoedingssysteem heeft gekozen, zal ze zich daar gedurende één kalenderjaar moeten aan houden.

Indien een vrijwilliger in verschillende organisaties tegelijk actief is, dan zal het totaal aan **forfaitaire** onkostenvergoedingen die hij in de verschillende organisaties ontvangt het wettelijke maximum per dag en per jaar niet mogen overschrijden. De forfaitaire grensbedragen gelden dus per vrijwilliger.

 Hoe gaat een sportclub of -federatie controleren of de vrijwilliger reeds actief is in een andere organisatie en hoeveel hij daar reeds als onkostenvergoeding ontvangt? Een oplossing zou bestaan in het laten ondertekenen door de vrijwilliger van een verklaring op eer. De organisatie zal nog niet voor 100% zeker zijn dat de vrijwilliger eerlijk is geweest, maar zal in geval van problemen met de sociale en/of fiscale administratie toch kunnen aantonen dat zij zich gedragen heeft als een goede huisvader en er alles aan gedaan heeft om er zich van te verzekeren dat de vrijwilliger het wettelijk maximum aan vergoedingen niet overschrijdt. Een voorbeeld van zulke verklaring op eer kan je vinden in bijlage C.

Eens de organisatie voor een vergoedingssysteem heeft geopteerd, zal zij de betrokken vrijwilligers hiervan op de hoogte moeten stellen (zie hierover punt 2, Informatieplicht van de organisatie). Dit houdt in dat de organisatie de vrijwilliger meedeelt of hij een onkostenvergoeding krijgt en, zo ja, op welke manier hij die zal krijgen (forfaitair of reëel).

GEEN ABSOLUUT RECHT

Het recht op een onkostenvergoeding is bijgevolg geen **absoluut recht** van de vrijwilliger. De organisatie kan perfect beslissen om geen vergoeding toe te kennen of er slechts één toe te kennen aan bepaalde vrijwilligers. Het is in zo een geval wel aangewezen om de redenen van het ontbreken of het slechts selectief toekennen van een onkostenvergoeding uiteen te zetten om achteraf misverstanden en betwistingen te vermijden. Het recht op een onkostenvergoeding is wel een **individueel recht**. Dit wil zeggen dat als bijvoorbeeld twee echtgenoten werkzaam zijn als vrijwilliger in eenzelfde organisatie, zij elk afzonderlijk recht hebben op een volwaardige onkostenvergoeding.

Denk er ook steeds aan dat het forfaitaire en het reële vergoedingssysteem **nooit samen** mogen worden toegepast ten aanzien van één vrijwilliger.

Fiscaal en sociaal aspect

De onkostenvergoedingen zijn **niet belastbaar**, aangezien het geen inkomsten zijn, maar terugbetalingen van voorgesloten kosten.

De organisatie moet dan ook géén belastingsfiches opstellen voor de uitbetaling van onkostenvergoedingen. Het is zelfs niet aangewezen om deze belastingsfiche op te maken, aangezien het enkel verwarring zou creëren en eventueel onwenselijke gevolgen zou hebben, zowel voor de organisatie als voor de vrijwilliger.

Aangezien de onkostenvergoeding die binnen de perken van de wet blijft niet belastbaar is, zal de vrijwilliger de onkosten vanzelfsprekend ook niet van zijn belastingen kunnen aftrekken.

De wettelijke onkostenvergoedingen zijn eveneens vrijgesteld van betaling van sociale zekerheidsbijdragen voor de organisatie en doen voor de vrijwilligers géén rechten ontstaan inzake sociale zekerheid.

Vrijwilligers die een vervangingsinkomen genieten kunnen bijgevolg een onkostenvergoeding ontvangen zonder gevaar voor een vermindering van het vervangingsinkomen, op voorwaarde uiteraard dat de wettelijke bepalingen hieromtrent worden nageleefd. (Zie punt 6, Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers).

25-DAGEN REGELING

Op het vlak van de sociale zekerheid bestaat ook de "25-dagen regeling", die stelt dat de inrichters van sportmanifestaties en de personen die zij uitsluitend op de dag van de manifestatie tewerkstellen zijn vrijgesteld van onderwerping aan sociale zekerheidsbijdragen, op voorwaarde dat deze prestaties in de loop van een kalenderjaar niet meer dan 25 dagen bij één of meer werkgevers belopen. Deze regel geldt eveneens voor sportmonitoren tijdens vakanties, woensdagnamiddagen en weekends. Deze bepaling geldt niet voor de sportbeoefenaars zelf. Vereiste formaliteiten om de vrijstelling te genieten: deze personen vóór iedere tewerkstelling vermelden in een speciaal daartoe voorzien register. Informatie daarover krijgt u bij de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid.

Let wel: personen die onder het regime van de 25-dagen regeling worden tewerkgesteld, verrichten géén vrijwilligerswerk in de zin van de Vrijwilligerswet.

Indien om de één of andere reden de fiscale en sociale administratie de onkostenvergoedingen wel zouden belasten of in rekening brengen, dient in het achterhoofd gehouden te worden dat uitzonderingen steeds onderhandeld kunnen worden met de administratie.

Sancties

Indien de onkosten van een persoon echter hoger liggen dan de in de Vrijwilligerswet en de circulaire aangeduide bedragen en indien deze persoon er niet in slaagt om te bewijzen dat het om werkelijke onkosten gaat, dan zal hij in principe niet als vrijwilliger kunnen beschouwd worden, met alle sociaalrechtelijke en fiscale gevolgen van dien: de ontvangen vergoedingen zullen als loon beschouwd worden waarop sociale bijdragen en belastingen verschuldigd zijn.

De wet voorziet echter wel de mogelijkheid om via een koninklijk besluit voor welbepaalde categorieën van vrijwilligers de bedragen voor de onkostenvergoedingen te verhogen. Tot hertoe is dit nog niet gebeurd.

6 Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers

In het verleden was het voor uitkeringsgerechtigden (werklozen, bruggepensioneerden, arbeidsongeschikten, gehandicapten, ...) niet eenvoudig of zelfs onmogelijk om vrijwilligerswerk te verrichten. Ofwel moesten ze eerst een enorme administratieve rompslomp verwerken, ofwel werd hun uitkering naar omlaag gehaald ofwel werd hen simpelweg het verbod opgelegd om aan vrijwilligerswerk te doen.

Om de sociale integratie van uitkeringsgerechtigden te bevorderen en hen een kans te geven tot maatschappelijke betrokkenheid via vrijwilligerswerk, heeft de wetgever in de Vrijwilligerswet gestreefd naar meer eenvormigheid, eenvoud en transparantie. Aldus wordt in een systeem voorzien waarin verschillende categorieën van uitkeringsgerechtigden, mits het naleven van een aantal basisvoorwaarden, aan vrijwilligerswerk kunnen doen zonder hierbij (een deel van) hun uitkering te verliezen.

Ook voor de organisaties is dit goed nieuws, aangezien het voor hen interessant kan zijn om gemakkelijker een beroep te kunnen doen op bijvoorbeeld bruggepensioneerde vrijwilligers die, gezien hun situatie, vaak beschikbaar zijn.

UITKERINGSGERECHTIGDE WERKLOZEN

Voordat het vrijwilligerswerk een volwaardig statuut kreeg, diende een uitkeringsgerechtigde werkloze voorafgaand de toestemming te vragen aan zijn werkgelegenheidsbureau om als vrijwilliger aan de slag te kunnen gaan. De directeur van het bureau kon dan weigeren een toestemming te verlenen indien hij vermoedde dat het niet om echt vrijwilligerswerk ging of dat de werkzoekende onvoldoende beschikbaar zou zijn voor de arbeidsmarkt.

De wetgever heeft geoordeeld dat, aangezien het vrijwilligerswerk onbezoldigd en onverplicht is en aangezien de vrijwilliger noch werknemer noch leverancier van diensten is, er weinig bezwaar kan zijn tegen de uitoefening van vrijwilligerswerk.

MELDINGSPLICHT

Volgens de Vrijwilligerswet kan een uitkeringsgerechtigde werkloze vrijwilligerswerk verrichten zonder hierbij zijn uitkering te verliezen, op voorwaarde dat hij het werkloosheidsbureau hiervan **vooraf en schriftelijk** op de hoogte brengt (via een formulier C45B). Deze voorafgaande aangifte moet de identiteit van de werkloze én van de organisatie vermelden, de aard, de duur, de frequentie en de plaats van het vrijwilligerswerk alsook de toegekende materiële en financiële voordelen. De aangifte wordt door de werkloze én de organisatie ondertekend.

De directeur van het werkloosheidsbureau kan echter altijd zo een activiteit met behoud van uitkering verbieden of slechts binnen bepaalde perken toelaten wanneer hij kan **aantonen**:

- dat de activiteit niet de wettelijke kenmerken vertoont van vrijwilligerswerk;
- dat de activiteit, gezien haar aard, haar omvang en de frequentie ervan of het kader waarin zij wordt uitgeoefend niet meer als vrijwilligerswerk kan gekenmerkt worden;
- dat de toegekende materiële of financiële voordelen, overeenkomstig de Vrijwilligerswet, van de fiscale wetgeving niet kunnen geneutraliseerd worden;
- dat de werkloze door het vrijwilligerswerk minder beschikbaar is voor de arbeidsmarkt.

De beslissing om de activiteit met behoud van uitkering te verbieden of slechts beperkt toe te laten, zal binnen een termijn van twaalf dagen na de ontvangst van de volledige aangifte moeten worden genomen.

Het verschil met de vroegere regeling ligt bijgevolg in het feit dat het arbeidsbureau nu zelf de bewijslast draagt voor een negatieve beslissing, daar waar het vroeger volstond dat er een vermoeden was van onverenigbaarheid tussen het statuut van uitkeringsgerechtigde werkloze en vrijwilligerswerk.

In geval van weigering zal de vrijwilliger zijn activiteiten moeten stopzetten. Voor de dagen dat de vrijwilliger actief was vóór de weigeringsbeslissing zal hij niet gesanctioneerd worden. Indien hij echter zelfs na een weigeringsbeslissing actief blijft en gecontroleerd wordt, zal een sanctie volgen voor de vrijwilliger én eventueel ook voor de organisatie.

Het is bijgevolg aangeraden dat de organisatie de verdere behandeling van de aangifte door het werkloosheidsbureau en de eventuele weigeringsbeslissing opvolgt om zo achteraf problemen te vermijden.

De nadere regels voor de aangifteprocedure, de verbodsprocedure of het opleggen van bepaalde voorwaarden voor het behoud van de uitkering zullen bij koninklijk besluit worden bepaald.

Ook de te volgen procedure met betrekking tot het verlies van uitkering bij niet-aangifte zal bij koninklijk besluit moeten worden uitgewerkt.

BRUGGEPENSIONEERDEN

(Halfzijdse) Bruggepensioneerden dienden in het verleden eveneens op omslachtige wijze een toelating aan te vragen om als vrijwilliger actief te kunnen zijn.

Net als voor de uitkeringsgerechtigde werklozen, werd het systeem voor de bruggepensioneerden versoepeld.

In principe geldt dezelfde aangifte- en weigeringsregeling als voor de werklozen. Er kunnen echter specifieke afwijkingen worden voorzien bij koninklijk besluit.

Aangezien bruggepensioneerden in tegenstelling tot werklozen niet meer “voldoende beschikbaar” moeten zijn voor de arbeidsmarkt, kan dit uiteraard geen weigeringscriterium zijn om (halfzijdse) bruggepensioneerden de kans tot vrijwilligerswerk te ontzeggen.

Veel bruggepensioneerde vrijwilligers zullen er misschien niet per se bij blijven stilstaan dat ze hun vrijwillige activiteiten moeten aangeven bij de RVA. Hier is bijgevolg opnieuw een toezichthoudende rol weggelegd voor de organisaties.

ALGEMENE TOELATING VAN DE RVA

Tenslotte dient ook nog het systeem van de “algemene toelating van de RVA” om werklozen en bruggepensioneerden in te schakelen als vrijwilligers toegelicht te worden.

Volgens dit systeem kan de organisatie zelf bij de RVA een algemene machtiging vragen om bruggepensioneerden en werklozen in te zetten als vrijwilligers. Indien deze machtiging wordt toegekend, kan de organisatie zelf haar werkloze of bruggepensioneerde vrijwilligers aanmelden en kan zij ze vervolgens zonder bijkomende formaliteiten inschakelen. De aanvraag gebeurt via een formulier C45F.

Dit systeem zal, in het licht van de Vrijwilligerswet, echter enkel nuttig zijn indien de machtiging door de RVA wordt toegekend zonder bijkomende voorwaarden. (Bv. de RVA kan als voorwaarde stellen dat iedere individuele werkloze of bruggepensioneerde zich toch nog individueel moet aanmelden).

Voor meer informatie over deze algemene toelating en voor de verschillende standaardformulieren kan je terecht op www.rva.be.

ARBEIDSONGESCHIKTEN

AKKOORD GENEESHEER

Arbeidsongeschikten zullen in principe vrijwilligerswerk kunnen verrichten (met behoud van uitkering), aangezien vrijwilligerswerk niet wordt beschouwd als werkzaamheid, maar enkel voor zover de adviserende geneesheer akkoord is dat de activiteiten verenigbaar zijn met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene.

Er zal bijgevolg een akkoord van een geneesheer moeten zijn. Hiervoor kunnen formulieren opgevraagd worden en opnieuw ingediend worden bij de mutualiteit.

Ook hier is het aangeraden dat de organisatie de aflevering van zo een advies opvolgt.

RECHT OP LEEFLOON

In principe is het recht op leefloon verenigbaar met het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een onkostenvergoeding, voor zover het de werkbereidheid niet in gedrang brengt. De vrijwilliger met recht op leefloon moet enkel het OCMW vooraf inlichten over zijn intentie om vrijwilligerswerk uit te oefenen. De onkostenvergoedingen in het kader van de Vrijwilligerswet hebben geen invloed op leefloon.

TEGEMOETKOMING VOOR HULP AAN BEJAARDEN

Het recht op een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden is verenigbaar met het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een onkostenvergoeding, voor zover deze vergoeding het wettelijk maximum, zoals bepaald in de Vrijwilligerswet, niet overschrijdt.

GEWAARBORGD INKOMEN VOOR BEJAARDEN

Personen die in aanmerking komen voor een gewaarborgd inkomen voor bejaarden mogen vrijwilligerswerk verrichten en hiervoor een onkostenvergoeding ontvangen.

Deze vergoedingen, voor zover zij de bedragen bepaald in deze wet niet overschrijden, zullen niet in aanmerking genomen worden bij het berekenen van de bestaansmiddelen voor de beslissing over de toekenning van het gewaarborgd inkomen.

GEZINSBIJSLAGEN

Zal het feit dat een vrijwilliger een onkostenvergoeding ontvangt een invloed hebben op de gezinsbijslag die hij ontvangt?

Uw kind werkt als vrijwilliger en ontvangt hiervoor een onkostenvergoeding. Verliest u uw gezinsbijslag?

Bij de bepaling van de kinderbijslag wordt vrijwilligerswerk – uitgeoefend door een ouder of een kind - niet beschouwd als een winstgevende activiteit voor zover de vergoedingen ervoor beperkt blijven tot de bedragen vermeld in de vrijwilligerswet. Met andere woorden: overschrijden de onkostenvergoedingen de wettelijke maxima niet, dan heeft dit geen enkele invloed op de bepaling van de gezinsbijslag.

7 Gepensioneerden

Hoewel de Vrijwilligerswet de gepensioneerden niet expliciet behandelt, kunnen zij wel degelijk als vrijwilliger werken. Zij zijn hiervoor niet onderworpen aan enige meldingsplicht. Gepensioneerden moeten immers enkel de activiteiten voorafgaandelijk aangeven die inkomsten kunnen opleveren in de zin van het Wetboek op de Inkomstenbelastingen. Aangezien de vergoedingen die voor vrijwilligerswerk worden ontvangen in principe geen inkomsten zijn en er dus géén belastingen op moeten betaald worden (voor zover zij het wettelijk maximum niet overschrijden), valt het vrijwilligerswerk uiteraard niet onder de meldingsplicht en kunnen gepensioneerden zonder enige formaliteit vrijwilligerswerk uitvoeren.

Besluit

Vanaf 1 augustus 2006 beschikken de vrijwilligers en de sportclubs die op hen een beroep doen eindelijk over een wettelijk kader waarbinnen de rechten en plichten van alle partijen duidelijk worden omschreven. Dit wettelijke statuut zal uiteraard enkel van toepassing zijn op de vrijwilligers die voldoen aan de voorwaarden die door de wet worden gesteld. Personen die niet aan (al) deze voorwaarden voldoen kunnen weliswaar nog als vrijwilliger aan de slag, doch zonder de bescherming van de Vrijwilligerswet te genieten.

Hoewel een aantal belangrijke aspecten, met name de aansprakelijkheid en de verzekeringsplicht, nog verder moeten ingevuld worden aan de hand van uitvoeringsbesluiten en pas vanaf 1 januari 2007 van kracht zullen zijn, en hoewel de praktijk allicht nog een aantal kinderziektes aan het licht zal brengen, hebben wij aan de hand van deze brochure reeds een praktische handleiding willen geven die alle betrokken partijen op weg zou moeten helpen bij het inrichten of het uitvoeren van vrijwilligerswerk in de zin van de nieuwe wetgeving.

Pessimisten zullen stellen dat de Vrijwilligerswet en de verschillende interpretaties ervan alleen maar zullen leiden tot meer juridisch en procedureel gebekvecht over onder meer de aansprakelijkheid en de verzekeringsplicht.

Optimisten zullen echter de wet en het volwaardige statuut dat zij voor de vrijwilligers in het leven roept toejuichen.

Laten we ons achter deze laatste groep zetten en ervan uitgaan dat de schoonheidsfoutjes die door de praktijk nog zouden kunnen blootgesteld worden niet zullen opwegen tegen het feit dat de vrijwilliger en de sportclubs nu eindelijk een duidelijke wettelijke basis hebben waarop ze beiden kunnen terugvallen opdat het vrijwilligerswerk in de meest optimale omstandigheden zou kunnen worden verricht.

Katrien Van Kets
Geraldine Mattens

Checklist

1. Is de vrijwilligerswet van toepassing op het vrijwilligerswerk dat mijn sportclub inricht?
2. Op welke vrijwilligers is de vrijwilligerswet van toepassing?
 - ⇒ *Wat met uitkeringsgerechtigde vrijwilligers?*
 - ⇒ *Wat met gepensioneerden?*
 - ⇒ *Wat met zelfstandigen en ambtenaren?*
 - ⇒ *Zijn bestuurders ook vrijwilligers in de zin van de vrijwilligerswet?*
 - ⇒ *Mogen vreemdelingen vrijwilligerswerk doen?*
3. Op welke soorten sportclubs is de vrijwilligerswet van toepassing?
4. Wat moet de sportclub minstens voorafgaandelijk meedelen aan haar vrijwilligers?
5. Wanneer is de sportclub aansprakelijk?
6. Wanneer is de vrijwilliger aansprakelijk?
7. Wie moet een verzekeringscontract afsluiten?
8. Welke risico's moeten verplicht verzekerd worden? Welke risico's kunnen bijkomend verzekerd worden?
9. Moeten de vrijwilligers vergoed worden? Hoe kunnen ze vergoed worden?

BIJLAGE A

WET VAN 3 JULI 2005

BETREFFENDE DE RECHTEN VAN VRIJWILLIGERS

(gewijzigd door de Wet houdende diverse bepalingen van 27 december 2005, gewijzigd door de Wet van 7 maart 2006 tot wijziging van de Wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers en gewijzigd door de Wet van tot wijziging van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers.)

HOOFDSTUK I. - Algemene bepalingen.

Art 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2. § 1. Deze wet regelt het vrijwilligerswerk dat verricht wordt op het Belgisch grondgebied, en het vrijwilligerswerk dat daarbuiten wordt verricht, maar dat georganiseerd wordt vanuit België, op voorwaarde dat de vrijwilliger zijn hoofdverblijfplaats heeft in België, en onverminderd de bepalingen die van toepassing zijn in het land waar het vrijwilligerswerk wordt verricht.
§ 2. De Koning kan bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalde categorieën van personen van het toepassingsgebied van deze wet uitsluiten.

HOOFDSTUK II. - Definities.

Art. 3. Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

- 1° vrijwilligerswerk : elke activiteit :
 - a) die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht;
 - b) die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel;
 - c) die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;
 - d) en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling;
- 2° vrijwilliger : elke natuurlijke persoon die een in 1° bedoelde activiteit verricht;
- 3° organisatie : elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers waarbij onder feitelijke vereniging wordt verstaan elke vereniging zonder rechtspersoonlijkheid van twee of meer personen die in onderling overleg een activiteit organiseren met het oog op de verwezenlijking van een onbaatzuchtige doelstelling , met uitsluiting van enige winstverdeling onder haar leden en bestuurders, en die een rechtstreekse controle uitoefenen op de werking van de vereniging.

HOOFDSTUK III. - De informatieplicht.

Art. 4. Alvorens de activiteit van een vrijwilliger voor een organisatie een aanvang neemt, informeert de organisatie hem minstens over:

- a) de onbaatzuchtige doelstelling en het juridisch statuut van de organisatie; indien het gaat om een feitelijke vereniging, de identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging;
- b) het in artikel 6, § 1, bedoelde verzekeringscontract dat de organisatie gesloten heeft voor vrijwilligerswerk; indien het gaat om een organisatie die niet burgerlijk aansprakelijk is als bedoeld in artikel 5 voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, de toepasselijke aansprakelijkheidsregeling voor schade die de vrijwilliger veroorzaakt, en de eventuele dekking van deze aansprakelijkheid door middel van een verzekeringscontract;
- c) de eventuele dekking, door middel van een verzekeringscontract , van andere aan het vrijwilligerswerk verbonden risico's en, in voorkomend geval, van welke risico's;

- d) de eventuele betaling van een vergoeding voor vrijwilligerswerk en, in voorkomend geval, de aard van deze vergoeding en de gevallen waarin ze wordt betaald;
- e) de mogelijkheid dat hij kennis krijgt van geheimen waarop artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing is;

De in het eerste lid bedoelde informatie kan verstrekt worden op welke wijze ook. De bewijslast berust bij de organisatie.

HOOFDSTUK IV. - Aansprakelijkheid van de vrijwilliger en de organisatie.

Art. 5. Behalve in geval van bedrog, zware fout of eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomende lichte fout van de vrijwilliger, is deze, behalve als het om schade gaat die hij zichzelf toebrengt, niet burgerlijk aansprakelijk voor de schade die hij veroorzaakt bij het verrichten van vrijwilligerswerk, ingericht door een in artikel 3, 3° bedoelde feitelijke vereniging die één of meer personen tewerkstelt die verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst voor werklieden of bedienden, door een in artikel 3, 3° bedoelde rechtspersoon, of door een feitelijke vereniging die op grond van haar specifieke verbondenheid hetzij met de voormelde feitelijke vereniging, hetzij met de voormelde rechtspersoon beschouwd kan worden als een afdeling daarvan. Voor deze schade zijn respectievelijk de feitelijke vereniging, de rechtspersoon of de organisatie waarvan de feitelijke vereniging een afdeling vormt, burgerlijk aansprakelijk.

Op straffe van nietigheid mag van de bij het eerste lid bepaalde aansprakelijkheid niet afgeweken worden in het nadeel van de vrijwilliger.

HOOFDSTUK V. - Verzekering vrijwilligerswerk.

Art. 6.

- § 1. De organisaties die krachtens artikel 5 burgerlijk aansprakelijk zijn voor de schade die een vrijwilliger veroorzaakt, sluiten tot dekking van de risico's met betrekking tot vrijwilligerswerk een verzekeringscontract, dat ten minste de burgerlijke aansprakelijkheid van de organisatie dekt, met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid.
- § 2. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor de categorieën van vrijwilligers die Hij bepaalt, de dekking van het verzekeringscontract uitbreiden tot :
 - 1° de lichamelijke schade die geleden is door vrijwilligers bij ongevallen tijdens de uitvoering van het vrijwilligerswerk of tijdens de verplaatsingen die in het kader daarvan worden gedaan en tot de ziekten die zijn opgelopen als gevolg van het vrijwilligerswerk.
 - 2° de rechtsbijstand voor de onder § 1, (...) en § 2, 1°, genoemde risico's. <W 2005-12-27/31, art. 137, 002; Inwerkingtreding : 01-08-2006>
- § 3. De Koning stelt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de minimumgarantievoorwaarden vast van de verplichte verzekeringsovereenkomsten tot dekking van het vrijwilligerswerk.
- § 4. De gemeenten en provincies informeren de organisaties over de verzekeringsplicht. De Koning kan bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad nadere regels vaststellen ter uitvoering van deze paragraaf.
- § 5. Aan organisaties wordt de mogelijkheid geboden zich, tegen betaling van een premie, aan te sluiten bij een collectieve polis die voldoet aan de in § 3 bedoelde voorwaarden. De Koning bepaalt daartoe de voorwaarden en nadere regels bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.

Art. 7. In artikel 6 van het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 24 december 1992, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

- 1) het 1° wordt aangevuld als volgt : " deze uitsluiting is evenmin van toepassing op de door artikel 6, § 1, van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers verplicht gestelde verzekering voor burgerrechtelijke aansprakelijkheid ";
- 2) het 4° wordt opgeheven.

Art. 8. Vrijwilligerswerk wordt geacht verricht te worden in het privé-leven zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 12 januari 1984 tot vaststelling van de minimumgarantievoorwaarden van de verzekeringsovereenkomsten tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven.

Art. 8 bis. In artikel 3, § 1, eerste lid, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen worden de woorden "en van de werkgever van bovengenoemde personen, wanneer dezen van alle aansprakelijkheid zijn ontheven krachtens artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende arbeidsovereenkomsten", vervangen door de woorden "van de werkgever van bovengenoemde personen, wanneer dezen van alle aansprakelijkheid zijn ontheven krachtens artikel 18 van de wet van 3 juli 1978 betreffende arbeidsovereenkomsten en van de organisatie die bovengenoemde personen inzet als vrijwilligers, wanneer dezen van alle aansprakelijkheid zijn ontheven krachtens artikel 5 van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers."

HOOFDSTUK VI. - Arbeidsrecht.

Art. 9. (§ 1 opgeheven)

- § 2. Onder de voorwaarden die de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers en de uitvoeringsbesluiten ervan niet van toepassing op het vrijwilligerswerk.

HOOFDSTUK VII. - Vergoedingen voor vrijwilligerswerk.

Art. 10. Het onbezoldigd karakter van het vrijwilligerswerk belet niet dat de door de vrijwilliger voor de organisatie gemaakte kosten door de organisatie worden vergoed. De realiteit en de omvang van deze kosten moeten niet bewezen worden, voor zover het totaal van de ontvangen vergoedingen niet meer bedraagt dan 24,79 euro per dag en 991,57 euro per jaar. De in de vorige zin bedoelde bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 (basis 1996 = 100) en variëren zoals bepaald bij de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijs worden gekoppeld.

Te rekenen van de inwerkingtreding van deze wet wordt de hoogte van de ontvangen vergoedingen na twee jaar onderworpen aan een evaluatie. Deze evaluatie wordt uitgevoerd volgens de nadere regels die de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, bepaalt, met dien verstande dat ze wordt uitgevoerd in samenwerking met de instellingen van sociale zekerheid en dat vooraf het advies van de Nationale Arbeidsraad en de Hoge Raad voor de Vrijwilligers wordt ingewonnen. Het evaluatieverslag wordt onmiddellijk meegedeeld aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en aan de Senaat.

Bedraagt het totaal van de door de vrijwilliger van een of meerdere organisatie(s) ontvangen vergoedingen meer dan de in het eerste lid bedoelde bedragen, dan kunnen deze enkel als een terugbetaling van door de vrijwilliger voor de organisatie(s) gemaakte kosten worden beschouwd, indien de realiteit en het bedrag van deze kosten kunnen aangetoond worden aan de hand van bewijskrachtige documenten. Het bedrag van de kosten mag worden vastgesteld overeenkomstig het koninklijk besluit van 26 maart 1965 houdende de algemene regeling van de vergoedingen en toelagen van alle aard toegekend aan het personeel van de federale overheidsdiensten.

Art. 11. Een activiteit kan niet als vrijwilligerswerk beschouwd worden indien één van de of alle in artikel 10 bedoelde grenzen overschreden worden en het in artikel 10, derde lid, bedoelde bewijs niet kan geleverd worden. De persoon die deze activiteit verricht kan in dat geval niet als vrijwilliger worden beschouwd.

Art. 12. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, voor specifieke categorieën van vrijwilligers, onder de door Hem bepaalde voorwaarden, de in artikel 10 bedoelde bedragen verhogen.

HOOFDSTUK VIII. - Uitkeringsgerechtigde vrijwilligers

Afdeling I. - Werklozen.

Art. 13. Een uitkeringsgerechtigde werkloze kan met behoud van uitkeringen vrijwilligerswerk uitoefenen, op voorwaarde dat hij dit vooraf en schriftelijk aangeeft bij het werkloosheidsbureau van de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening.

De directeur van het werkloosheidsbureau kan de uitoefening van de activiteit met behoud van uitkeringen, verbieden, of slechts aanvaarden binnen bepaalde perken, indien hij aantoonst :

1° dat deze activiteit niet de kenmerken vertoont van vrijwilligerswerk als bedoeld in deze wet;

2° dat de activiteit, gezien de aard, de omvang en de frequentie ervan of gezien het kader waarin zij wordt uitgeoefend, niet of niet langer de kenmerken vertoont van een activiteit die in het verenigingsleven gewoonlijk door vrijwilligers wordt verricht;

3° dat de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt van de werkloze zou verminderen.

Indien binnen twee weken na de ontvangst van een volledige aangifte geen beslissing genomen is, wordt de uitoefening van de onbezoldigde activiteit met behoud van uitkeringen, geacht aanvaard te zijn. Een eventuele beslissing houdende een verbod of een beperking, genomen buiten deze termijn, heeft slechts gevolgen voor de toekomst, behalve indien de activiteit niet onbezoldigd was.

De Koning bepaalt :

1° de nadere regels voor de aangifteprocedure en voor de procedure die toepasselijk is indien de directeur de uitoefening van de activiteit met behoud van uitkeringen verbiedt;

2° onder welke voorwaarden de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening vrijstelling van aangifte van bepaalde activiteiten kan verlenen, inzonderheid indien in het algemeen kan worden vastgesteld dat de betreffende activiteiten beantwoorden aan de definitie van vrijwilligerswerk;

3° onder welke voorwaarden de afwezigheid van een voorafgaande aangifte niet leidt tot het verlies van uitkeringen.

Afdeling II. - Bruggenpensioneerden.

Art. 14. De in artikel 13 bedoelde regeling geldt eveneens voor de bruggenpensioneerden en de halftijds bruggenpensioneerden, behoudens de afwijkingen die door de Koning vastgesteld zijn op grond van hun specifiek statuut.

Afdeling III. - Arbeidsongeschikten.

Art. 15. In artikel 100, § 1, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorgingen en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wordt tussen het eerste en het

tweede lid het volgende lid ingevoegd :

* Vrijwilligerswerk in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers wordt niet beschouwd als werkzaamheid, voor zover de adviserende geneesheer vaststelt dat deze activiteiten verenigbaar zijn met de algemene gezondheidstoestand van de betrokkene. *

Afdeling IV. - Leefloon.

Art. 16. Onder de voorwaarden en volgens de nadere regels die de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een in artikel 10 bedoelde vergoeding, verenigbaar met het recht op het leefloon.

Afdeling V. - Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.

Art. 17. Onder de voorwaarden en volgens de nadere regels die de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een in artikel 10 bedoelde vergoeding, verenigbaar met het recht op de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.

Afdeling VI. - Gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Art. 18. Artikel 4, § 2, van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, zoals gewijzigd bij het koninklijk besluit van 22 december 1969, bij de wet van 29 december 1990 en bij de wet van 20 juli 1991, wordt aangevuld als volgt :

* 9° de vergoedingen die ontvangen zijn in het kader van het vrijwilligerswerk als bedoeld in artikel 10 van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van de vrijwilligers *.

Afdeling VII. - Gezinsbijslagen.

Art. 19. In artikel 62 van de bij het koninklijk besluit van 19 december 1939 samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, vervangen bij de wet van 29 april 1996, wordt een § 6 ingevoegd, luidende :

* § 6. Voor de toepassing van deze wetten wordt vrijwilligerswerk in de zin van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers niet beschouwd als een winstgevende activiteit. De vergoedingen in de zin van artikel 10 van voormelde wet worden niet beschouwd als een inkomen, een winst, een brutoloon of een sociale uitkering, voorzover het vrijwilligerswerk zijn onbezoldigd karakter niet verliest overeenkomstig hetzelfde artikel van dezelfde wet. *.

Art. 20. In artikel 1 van de wet van 20 juli 1971 tot instelling van een gewaarborgde gezinsbijslag, zoals gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1980, bij het koninklijk besluit nr. 242 van 31 december 1983 en bij de wetten van 20 juli 1991, 29 april 1996, 22 februari 1998, 25 januari 1999, 12 augustus 2000 en 24 december 2002, wordt, tussen het eerste en het tweede lid, het volgende lid ingevoegd :

* Wanneer het kind een vergoeding geniet als bedoeld in de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers, is dit geen beletsel voor de toekenning van gezinsbijslag. *

Art. 21. Onder de voorwaarden en volgens de nadere regels die de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een in artikel 10 bedoelde vergoeding, verenigbaar met het recht op de gewaarborgde gezinsbijslag.

HOOFDSTUK IX. - Slotbepalingen.

Art. 22.

§ 1. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, aan organisaties die zowel werken met vrijwilligers als met personen die geen vrijwilliger zijn, met betrekking tot de bepalingen van deze wet bijkomende voorwaarden opleggen.

In de in het vorige lid bedoelde gevallen kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, het werken met vrijwilligers zoals bedoeld in deze wet afhankelijk maken van een voorafgaande machtiging van de minister die bevoegd is voor Sociale zaken.

§ 2. De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de wijze waarop nagegaan wordt of de activiteiten die door een vrijwilliger uitgeoefend worden, beantwoorden aan de bepalingen van deze wet en van de uitvoeringsbesluiten ervan.

§ 3. De Koning wijst de ambtenaren aan die er mee belast worden toe te zien op de naleving van de bepalingen van deze wet en van de uitvoeringsbesluiten ervan.

Art. 23. De Koning kan de bepalingen die door artikel 7 worden gewijzigd, opnieuw wijzigen, opheffen of aanvullen.

Art. 24. Deze wet treedt in werking op 1 augustus 2006 met uitzondering van de artikelen 5,6 en 8bis, die in werking treden op 1 januari 2007.

BIJLAGE B

MODEL VAN EEN DOCUMENT HOUDENDE DE INFORMATIEPLICHT

1. Gegevens sportclub

Naam:
Adres:
Tel.:
E-mail:

Onbaatzuchtige doelstelling:

Juridisch statuut: (meestal VZW of feitelijke vereniging).....

Identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging (enkel voor feitelijke verenigingen verplicht):
.....

2. Verzekeringsinformatie

Waarborg waarvoor een verzekeringspolis werd afgesloten: (bv. de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de organisatie met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid).....
Maatschappij waarbij polis werd afgesloten:
Polisnummer:

(dit moet herhaald worden voor elke waarborg waarvoor een verzekeringspolis is afgesloten door de sportclub)

3. Kostenvergoedingen (1 keuze maken: schrappen of weglaten wat niet past)

- De sportclub betaalt geen kostenvergoeding voor het vrijwilligerswerk
- De sportclub betaalt een forfaitaire kostenvergoeding van euro (nooit meer dan de wettelijke maxima) voor het verrichten van volgende taken/in volgende gevallen:
- De sportclub betaalt de reële kosten die gemaakt zijn in het kader van het vrijwilligerswerk in volgende gevallen
en mits overhandiging van de juiste bewijsstukken (aankoopfactuur,...)

4. Geheimhoudingsplicht

Indien je als vrijwilliger kennis krijgt van geheimen die je zijn toevertrouwd in het kader van het vrijwilligerswerk mag je deze, overeenkomstig artikel 458 van het strafwetboek, niet bekend maken tenzij de wet je hiertoe zou dwingen of indien je een getuigenis zou moeten afleggen. Overtreding van deze verplichting kan worden gestraft met gevangenisstraf en een geldboete.

Alternatief kan je ook artikel 458 van het strafwetboek integraal overnemen:

Als vrijwilliger ben je gehouden tot de geheimhoudingsplicht zoals omschreven in het hiernavolgend artikel 458 van het strafwetboek:

“Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen geheimen die hun zijn toevertrouwd en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht deze geheimen bekend te maken, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd tot vijfhonderd frank”

BIJLAGE C

MODEL VAN EEN VERKLARING OP EER

van de vrijwilliger betreffende zijn forfaitaire onkostenvergoedingen

Ondergetekende, bevestigt hierbij dat hij/zij voor (omschrijving van het vrijwilligerswerk) dat hij/zij verricht bij (naam sportclub) forfaitaire onkostenvergoedingen (cf. artikel 10 van de wet van 3 juli 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers) heeft ontvangen van (naam sportclub) vertegenwoordigd door op (datum)

Ondergetekende verklaart op eer dat hij/zij in de loop van het kalenderjaar nooit een forfaitaire onkostenvergoeding zal ontvangen voor vrijwilligerswerk bij (naam sportclub) en/of bij één of meer andere organisaties die in totaal (voor de verschillende verenigingen samen) hoger is dan 27,92 euro per dag en ook dat de totale forfaitaire onkostenvergoeding die hij/zij op jaarbasis zal ontvangen bij (naam sportclub) en/of bij één of meer andere organisaties, nooit hoger zal zijn dan 1116,71 euro voor de verschillende verenigingen samen.

Opgemaakt in twee exemplaren te, op

Handtekening
(voorafgegaan door de eigenhandig geschreven woorden 'gelezen en goedgekeurd')

BIJLAGE D

MODEL VAN EEN VRIJWILLIGERSOVEREENKOMST

Tussen

1. **De sportclub**

Naam:

Adres:

Tel.:

E-mail:

Onbaatzuchtige doelstelling:

Juridisch statuut: (meestal VZW of feitelijke vereniging):

Identiteit van de verantwoordelijke(n) van de vereniging (enkel voor feitelijke verenigingen verplicht):

hier op geldige wijze vertegenwoordigd door (naam en functie)

hierna genoemd de "*sportclub*";

en:

2. **De vrijwilliger** (naam)wonende te (adres)

hierna genoemd "*de vrijwilliger*";

wordt het volgende overeengekomen

Artikel 1: De sportclub is akkoord dat de vrijwilliger volgende activiteiten op zich zal nemen in het kader van vrijwilligerswerk:

- (omschrijving van de activiteiten)
-

Deze activiteiten zullen belangeloos en zonder enige verplichting uitgevoerd worden in samenspraak met de sportclub.

Artikel 2: De uitvoering van de activiteiten kan geen aanleiding geven tot enige bezoldiging. In de loop van de uitvoering van deze overeenkomst kan het vrijwilligerswerk op geen enkel ogenblik stilziggend omgevormd worden tot arbeid in het kader van een arbeidsovereenkomst. De sportclub heeft bijgevolg ook geen enkele verplichting in verband met sociale zekerheids- of fiscale regelgeving.

Artikel 3: Het vrijwilligerswerk vangt aan op (datum) en loopt tot (datum)

(De overeenkomst kan voor een bepaalde duur worden afgesloten. Ze kan echter ook voor onbepaalde duur zijn. Je kan ook de exacte dagen en uren van de week opnemen tijdens dewelke het vrijwilligerswerk wordt uitgevoerd.)

Deze overeenkomst zal uiterlijk een einde nemen op (datum) Maar kan vroeger eindigen in onderling akkoord tussen de sportclub en de vrijwilliger of door schriftelijke mededeling van de sportclub of de vrijwilliger.

Artikel 4: De vrijwilliger kan slechts aansprakelijk gesteld worden voor schade veroorzaakt aan derden tijdens de vrijwilligersactiviteit in geval van opzet, zware fout of vaak voorkomende lichte fout.

Artikel 5: De sportclub sluit volgende verzekeringen af:

- een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid (met uitzondering van de contractuele aansprakelijkheid) af die de schade dekt die door de vrijwilliger zou veroorzaakt worden tijdens het uitoefenen van de vrijwilligersactiviteit.
- (opsomming andere verzekeringen die werden afgesloten door de sportclub)

Artikel 6: De sportclub (schrappen wat niet past):

- betaalt geen kostenvergoeding voor het vrijwilligerswerk
- betaalt een forfaitaire kostenvergoeding van euro (nooit meer dan de wettelijke maxima of de maxima van de circulaires) voor het verrichten van volgende taken/in volgende gevallen:
- betaalt de reële kosten die gemaakt zijn in het kader van het vrijwilligerswerk in volgende gevallen (opsomming) en mits overhandiging van de juiste bewijsstukken (aankoopfactuur,...)

Artikel 7: Indien de vrijwilliger kennis krijgt van geheimen die hem/haar zijn toevertrouwd in het kader van het vrijwilligerswerk mag hij/zij deze, overeenkomstig artikel 458 van het strafwetboek, niet bekend maken tenzij de wet hem/haar hiertoe zou dwingen of indien hij/zij een getuigenis zou moeten afleggen. Overtreding van deze verplichting kan worden gestraft met gevangenisstraf en een geldboete.

Artikel 8: de vrijwilliger waarschuwt de sportclub als hij/zij niet aanwezig kan zijn op de afgesproken momenten.

Artikel 9: de sportclub verbindt er zich toe aan de vrijwilliger de nodige documentatie en uitrusting ter beschikking te stellen voor het goed kunnen uitvoeren van de vrijwilligersactiviteiten.

Artikel 10: de vrijwilliger verbindt zich er toe volgende instanties (de opsomming is niet limitatief) op de hoogte te brengen en zo nodig vooraf toestemming te verkrijgen voor het verrichten van vrijwilligerswerk:

- de RVA in geval van werkloosheid of brugpensioen
- het ziekenfonds in geval van arbeidsongeschiktheid
- het OCMW in geval de vrijwilliger een leefloon of andere tussenkomst krijgt

Opgemaakt in 2 exemplaren, waarbij zowel de sportclub als de vrijwilliger een ondertekend exemplaar ontvangen, te (plaats) op (datum)

De vrijwilliger,
Voor akkoord (eigenhandig geschreven)

De sportclub,
Voor akkoord (eigenhandig geschreven)

Handtekening

Handtekening

Je kunt deze overeenkomst nog uitbreiden met bepalingen

- die verwijzen naar het intern (huishoudelijk) reglement van de sportclub
- die exact zeggen hoe ziekte of onvoorziene afwezigheid moet gemeld worden,
- of de vrijwilliger bijscholing kan/mag volgen
- of er overlegmomenten tussen de organisatie en de vrijwilliger zijn voorzien
- wat bij discussies/geschillen

Uitkeringsrechtige vrijwilligers

Vrijwilligerswerk
versus
arbeids- en strafrecht

Gepensioneerden

Rechten van de ... en plichten sportvrijwilliger

Vlaamse Sportfederatie vzw
Zuiderlaan 13 - 9000 Gent
Tel: +32 9 243 12 90
Fax: +32 9 243 12 99
info@vlaamsesportfederatie.be
www.vlaamsesportfederatie.be

in samenwerking met
jouw sportfederatie

www.vlaamsewielrijdersbond.be

Met steun van de
Vlaamse overheid